

**Stockholms universitet
Centrum för genusstudier
Examensarbete
Masterprogram i intersektionalitetsstudier
VT 09**

NARUTO MON AMOUR

MASKULINITET I SHONEN MANGA

**Författare: Jenny Linderström
Handledare: Annika Olsson
Seminariebehandlad: Juni 2010**

In this study I examine the representation of masculinity in the manga, *Naruto*.

The manga is about the orphan Naruto, who, together with other children goes to a ninja school. Boys and girls study and practice together, at first sight seemingly without emphasized gender differences. As the story continues, the gender differences are, however, quite obvious and to the boys advantage.

I find the difference between *Naruto* and other popular culture usually presented to pre-ubertal and teenage boys to be considerable. Whereas the domination of women and the message that you can get as far as you wish, are common in American and west produced popular culture as well as in *Naruto*, the difference lies in how the success is achieved. The men in *Naruto* reach their goals by allowing their feelings to be seen and expressed. They cry, love, comfort and hate, the feelings give the men strength. The loving is not sexualized, but expressedly aimed at friends, pupils and all of humankind, and the outcome is a wish to protect the loved ones. The hate on the other hand is considered as a one-way road, and Naruto's power is his ability to make those who have given in to hate to see this.

A cultural studies approach allows me to argue for seeing *Naruto* as part of what is constructing masculinity in Sweden today. The hegemonic masculinity in *Naruto* is confident, healthy and white. It differs from femininity by expressing its goals and by reaching victory in the battles it partake. It is however also loving, caring, comforting and able to express sadness and loneliness as well as anger.

Sörensdotter, Renita, *Omsorgsarbete i omvandling. Genus, klass och etnicitet inom hemtjänsten*, Makadam, Göteborg och Stockholm, 2008.

Takahashi, Mizuki, 'Opening the closed world of shojo manga' in MacWilliams, Mark (ed) *Japanese visual culture: explorations in the world of manga and anime*, Sharp, New York 2008.

Tjeder, David, 'Passionerna som hotade manligheten och det borgerliga fundamentet' *Tvärnsnitt* 26, nr 1, 2004.

Thorn, Matt, 'The face of the other' *Manga-gaku* 2004, <http://www.matt-thorn.com/mangagaku/faceoftheother.html> kontr 090723 kl 19.21.

Thorn, Matt, 'The multi-faceted universe of shojo manga' Paper presented at Le manga – 60 ans après, Paris, 15 mars 2008, http://www.matt-thorn.com/shoujo_manga/colloque/index.php kontr 090723 kl 19.33.

Ullberg, Sara, 'Manga stort i Sverige och fortsätter växa' *Dagens Nyheter* 20070808.

Van Zoonen, Liesbet, *Feminist media studies* (Media, culture & society series) Sage publications, London, Thousand Oaks, New Delhi, 2003 (1994).

Whitehead, Stephen M, *Men and masculinities. Key themes and new directions* Polity press, Cambridge & Maiden 2006 (2002).

Wolk, Douglas, *Reading comics. How graphic novels work and what they mean*, Da Capo press, Cambridge, MA, 2007.

INTERNETKÄLLOR

www.biblioteket.se

<http://shonenjump.viz.com/manga/naruto/creator/>

<http://www.bonniecarsen.se/Bocker/Manga/>

<http://www.mangafox.com>

<http://www.onemanga.com>

<http://www.youtube.com>

MATERIAL

Kishimoto, Masashi, *Naruto*, www.onemanga.com

Napier, Susan J *Anime from Akira to Howl's moving castle. experiencing contemporary Japanese animation* updated ed, Palgrave Macmillan, New York, 2005.

Nilsson, Arne, "Såna" på Amerikabåtarna. *De svenska Ameriabåtarna som manliga homomiljöer*, Normal förlag, Stockholm, 2005.

Nixon, Sean, 'Exhibiting masculinity', Hall, Stuart (red) *Representation: Cultural representations and signifying practises*, Sage publications i samarbete med The open university, London, Thousand Oaks, New Delhi, 2003 (1997).

Nordberg, Marie, 'Hegemonibegreppet och hegemonier inom mansforskningsfältet' Folkesson, Nordberg & Smirthwaite (red), *Hegemoni och mansforskning*, Jämställdhetscentrum, Karlstad, 2000.

Nordberg, Marie, *Jämställdhetens spjutspets? Manliga arbetstagare i kvinnoyrken, jämställdhet, maskulinitet, femininitet och heteronormativitet*, Arkipelag, Göteborg, 2005.

Peeters, Heidi, 'The semiotics of music videos: it must be written in the stars' *Image and narrative. Online magazine of the visual narrative* issue 8, maj 2004.

Perkins, Tessa, 'Who (and what) is it for?' Gledhill & Williams (ed), *Reinventing film studies*, Hodder Arnold, London, 2007 (2000).

Pollock, Griselda, 'Frånvarande kvinnor: Nytt perspektiv på kvinnobilder' *Feministiska konstteorier, Skriftserien Kairos*, nr 6, Raster förlag, 2004 (1990).

Peterson, Jens, 'Torftig, trist, plågsam' *Aftonbladet* 20000414.

Radway, Janice, *Reading the romance. Women, patriarchy and popular literature. With a new introduction by the author*, The University of North Carolina press, Chapel Hill & London, 1991 (1984).

Sandell, Kerstin, 'Att operera kroppen för att bli en "riktig" kvinna. Feministiska tolkningar av kosmetisk kirugi', Mulinari, Sandell & Schömer (red) *Mer än bara kvinnor och män. Feministiska perspektiv på genus*, Studentlitteratur, Lund, 2003.

Schodt, Frederik, L., *Manga! Manga!: the world of Japanese comics*. Kodansha international, Tokyo 1986.

Schodt, Frederik, L, *Dreamland Japan: writings on modern manga*, Stone bridge press, Berkeley, 1996.

Sjö, Sofia, *Spelar kön någon roll när man räddar världen? Kvinnor, kvinnligheter och messiasmyter i SF-film*, Åbo akademis förlag – Åbo akademi university press, Åbo, 2007.

Studlar, Gaylyn, 'Cruise-ing into the millenium: Performative masculinity, stardom and the all – american boy's body' Pomerance, Murray (ed) *Ladies and gentlemen, boys and girls. Gender in film at the end of the twentieth century*, Stata university of New York press, Albany 2001.

Linderström, Jenny, *Boys' love. En studie av maskuliniteter och maktrelationer i yaoi manga* C-uppsats i genusvetenskap Södertörns högskola vt 2007

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:sh:diva-1206> kontr 090722 kl 23.40.

Lundemo, Trond, 'Rörelse' Koivunen, Anu (red), *Film och andra rörliga bilder- en introduktion*, Raster förlag, Stockholm, 2008.

Lykke, Nina, 'Intersektionalitet- ett användbart begrepp för genusforskningen' *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, nr 1, 2003.

Lykke, Nina, 'Nya perspektiv på intersektionalitet. Problem och möjligheter' *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, nr 2-3, 2005.

Lykke, Nina, 'Intersektionalitet på svenska' Axelsson & Fornäs (red), *Kulturstudier i Sverige*, Studentlitteratur, 2007.

Magnusson, Helena, *Berättande bilder. Svenska tecknade serier för barn*, Makadam, Göteborg & Stockholm, 2005.

Malmberg, Johan, 'Under mangans infantila yta' *Helsingborgs dagblad* 20081023.

McCloud, Scott, *Serier, den osynliga konsten* (översättning Horst Schröder), Medusa, Stockholm, 1995.

Mc Kay, Jim, Mikosza, Janine & Hutchins, Brett, 'Gentlemen, the lunchbox has landed. Representations of masculinities and men's bodies in the popular media' Connell, Hearn, Kimmel (ed), *Handbook on men and masculinities*, Sage publications, London & New Delhi, 2005.

Messner, Michael A, 'Still a man's world? Studying masculinities and sport' Connell, Hearn, Kimmel (ed), *Handbook on men and masculinities*, Sage publications, London & New Delhi, 2005.

Minnich, Elizabeth Kamarck, *Transforming knowledge*, andra upplagan, Temple university press, Philadelphia, 2005.

Moreno, Julio, 'Orgasms in our ears. Some preliminary and sometimes perverse thoughts about crip sex and crip power' *BENT. A journal of crip gay voices*, November 2002
http://www.bentvoices.org/bentvoices/moreno_ears.htm kontr 090722 kl 23.18.

Mulinari, Diana, Sandell, Kerstin, Schöner, Eva, 'En antologi om mer än bara kvinnor och män' Mulinari, Sandell & Schöner (red) *Mer än bara kvinnor och män. Feministiska perspektiv på genus*, Studentlitteratur, Lund, 2003.

Mörck, Magnus och Petersson, Magdalena, 'Mode och konsumtionskultur' Axelsson & Fornäs (red), *Kulturstudier i Sverige*, Studentlitteratur, 2007.

Nagel, Joane, 'Nation' Connell, Hearn, Kimmel (ed), *Handbook on men and masculinities*, Sage publications, London & New Delhi, 2005.

- Ito, Kinko, 'The World of Japanese Ladies' Comics: From Romantic Fantasy to Lustful Perversion' *Journal of Popular Culture*, Vol. 36, no 1, 2002.
- Ito, Kinko, 'A History of Manga in the Context of Japanese Culture and Society' *Journal of Popular Culture*, Vol. 38, no 3, 2005.
- Janson, Malena, 'Fostran' Koivunen, Anu (red), *Film och andra rörliga bilder- en introduktion*, Raster förlag, Stockholm, 2008.
- Jenkins, Henry, *Convergence culture. Where old and new media collide*, New York university press, New York & London, 2006.
- Jenkins, Henry, *The wow climax: tracing the emotional impact of popular culture*, New York university press, New York, 2007.
- Johansson, Ella, 'Beautiful men, fine women and good work people: gender and skill in Northern Sweden' *Among men. Moulding masculinities, vol 1*; Ervó & johansson, Ashgate Publishing Ltd, Hants & Burlington, 2003. Tidigare publicerad i *Gender & history* vol 1, no 2, summer 1989.
- Johansson, Åsa, 'Sockersöta superhjältar i korta kjolar' *Svenska Dagbladet* 20070225.
- Johnson, Mats, 'Pokémon 3 Regi: Kunhiko Yuyama, Japan, 2001 Bioplatset' *Göteborgsposten* 20010504.
- Jonsson, Richard, *Blatte betyder kompis. Om maskulinitet och språk i en högstadieskola*, Ordfront, Stockholm, 2007.
- Kimmel, Michael, *The gendered society*, Oxford university press, New York & Oxford, 2002.
- Kinsella, Sharon, 'The Japanization of European youth' 1997, <http://www.kinsellaresearch.com/Japanization.html> kontr 090717 kl 14.31.
- Kinsella, Sharon, 'Amateur manga subculture and the otaku panic' *Journal of Japanese studies*, summer 1998.
- Kinsella, Sharon, *Adult manga: culture and power in contemporary Japanese society*, University of Hawaii press, Honolulu, 2000.
- Kinsella, Sharon, 'Minstrelized girls: male performers of Japan's Lolita complex' *Japan forum*, volume 18, no 1, march 2006.
- Kroon, Anne, *FE/MALE asymmetries of gender and sexuality*, Uppsala universitet, Uppsala, 2007.
- Lehman, Peter, *Running scared. Masculinity and the representation of the male body* (Culture and the moving image), Temple university press, Philadelphia 1993.
- Linderström, Jenny, *Demondräpare och pokémonmästare. Genusskapande i manga och anime*, B-uppsats i genusvetenskap, Stockholms universitet ht 2006.

- Groensteen, Thierry, *The system of comics*, (översättning Bart Beaty Nick Nguyen) Mississippi university press, Jackson 2007.
- Habel, Ylva, 'Offentlighet', Koivunen, Anu (red), *Film och andra rörliga bilder- en introduktion*, Raster förlag, Stockholm, 2008.
- Halberstam, Judith, *Female masculinity*, Duke university press, Durham & London, 1998.
- Hall, Stuart, 'Enocoding, decoding' During, Simon (ed), *The cultural studies reader*. Second edition, Routledge, London & New York, 2001 (1993).
- Hall, Stuart, 'The work of representation' Hall, Stuart (red) *Representation: Cultural representations and signifying practises*, Sage publications i samarbete med The open university, London, Thousand Oaks, New Delhi, 2003 (1997).
- Hall, Stuart, 'The spectacle of the Other' Hall, Stuart (red) *Representation: Cultural representations and signifying practises*, Sage publications i samarbete med The open university, London, Thousand Oaks, New Delhi, 2003 (1997) II.
- Hamré, Robert, *Vi är bara några kompisar som träffas ibland. Rotary som en manliga arena*, Normal förlag, Stockholm 2007.
- Harrell, Megan, 'Slightly out of character: Shonen epics, doujinshi and Japanese concepts of masculinity' *The Virginia review of Asian studies*, vol X, summer 2007.
- Hatty, Suzanne E, *Masculinities, violence and culture*, Sage series on violence against women, Sage publications inc., Thousand Oaks, London, New Delhi, 2000.
- Hearn, Jeff, 'From hegemonic masculinity to the hegemony of men' *Feminist theory*, 5, 2004.
- Herbst, Claudia, 'Lara's lethal and loaded mission: transposing reproduction and destruction' Inness, Sherrie A (ed) *Action chicks. New images of tough women in popular culture*, Palgrave Macmillan, New York & Hampshire, 2004.
- Hollows, Joanne, *Feminism, femininity and popular culture*, Manchester University Press, Manchester & New York, 2000
- hooks, bell, *Feminist theory: From margin to center*, pluto press, London 2000.
- Hutchison, David, 'Protecting the citizen, protecting society', Allen & Hill (ed) *The television studies reader*, Routledge, London & New York, 2007. Tidigare publicerad i *Media Policy: An introduction*, Blackwell, 1999.
- Inness, Sherrie A, 'Introduction. "Boxing gloves and bustiers": New images of tough women' Inness, Sherrie A (ed) *Action chicks. New images of tough women in popular culture*, Palgrave Macmillan, New York & Hampshire, 2004.
- Ito, Kinko, 'Images of Women in Weekly Male Comic Magazines in Japan' *Journal of Popular Culture*, Vol. 27 no 4, 1994.

- Eisner, Will, *Comics and sequential art*, Poorhouse, Tamarac, 1996 (1990).
- Edwards, Tim *Cultures of masculinity*, Routledge, Oxon & New York, 2006.
- Ekenstam, Claes 'Kroppen, viljan & skräcken att falla: ur den manliga självbehärskningens historia' *Rädd att falla. Studier i manlighet*, Gidlunds förlag, Södertälje 1998.
- Faludi, Susan *The terror dream: fear and fantasy in post 9/11 America*, Metropolitan books, New York 2007.
- Fangen, Katrine 'A death mask of masculinity: The brotherhood of Norwegian right-wing skinheads' Ervö & Johansson (ed) *Among men. Moulding masculinities, vol 1*, Ashgate, Aldershot & Burlington, 2003.
- Fornäs, Johan, 'Förord' Axelsson & Fornäs (red), *Kulturstudier i Sverige*, Studentlitteratur, 2007.
- Frankenberg, Ruth, *White women, race matters. The social construction of whiteness*, University of Minnesota press, Minneapolis 2005 (1993).
- Fundberg, Jesper *Kom igen gubbar! Om pojkfotboll och maskuliniteter*, Carlssons, Stockholm 2003.
- Gallagher, Mark, *Action figures: men, action films and contemporary adventure narratives*, Palgrave MacMillan, New York & Hampshire, 2006.
- Ganetz, Hillevi, 'Cultural studies och feminism' Frangeur, Renée (red) *Gråt gärna – men forska. Rapport från konferensen 6-7 mars 2001 om kvinnorörelse och kvinno/genusforskning*, UniTryck, Linköping, 2001.
- Gledhill, Christine, 'Genre and gender: the case of the soap opera' Hall, Stuart (red) *Representation: Cultural representations and signifying practises*, Sage publications i samarbete med The open university, London, Thousand Oaks, New Delhi, 2003 (1997).
- Gravett, Paul *Manga. 60 years of Japanese comics*, Laurence King Publishing ltd I samarbete med Harper design international, London & New York, 2004.
- Greven, David, 'Throwing down the gauntlet: Defiant women, decadent men, objects of power and *Whitchblade*' Inness, Sherrie A (ed) *Action chicks. New images of tough women in popular culture*, Palgrave Macmillan, New York & Hampshire, 2004.
- Grigsby, Mary, 'Sailormoon: MangaComics and AnimeCartoon Superheroine Meets Barbie: Global Entertainment Commodity Comes to the United States' *Journal of Popular Culture*; Vol. 32 no 1, June 1998.
- Groensteen, Thierry 'Why are comics still in search of cultural legitimization?' Magnussen & Christianssen (ed) *Comics and culture. Analytical and theoretical approaches to comics*, Museum Tuscalanum press, University of Copenhagen, Köpenhamn, 2000.

Connell, RW, *Gender in world perspective*, andra upplagan, Polity short introductions, Polity press, Cambridge, Malden, 2009.

Cornog, Martha & Perper, Timothy, 'Non-western sexuality comes to the US; a crash course in manga and anime for sexologists' *Contemporary Sexuality. The international resource for educators, researchers and therapists*, vol 39, no 3, 2005.

Crosby, Sara, 'The cruelest season: Female heroes snapped into sacrificial heroines' Inness, Sherrie A (ed) *Action chicks. New images of tough women in popular culture*, Palgrave Macmillan, New York & Hampshire, 2004.

D'Acci, Julie, 'Television, representation and gender', Allen & Hill (ed) *The television studies reader*, Routledge, London & New York, 2007 (2004).

Davies, Hannah, Buckingham, David, Kelley, Peter, 'In the worst possible taste: Children, television and cultural value', Allen & Hill (ed) *The television studies reader*, Routledge, London & New York, 2007. Tidigare publicerad i *European journal of cultural studies* 3, 1, 2000.

DeAngelis, Michael, 'Gender and other transcendences: William Blake as Johnny Depp' Pomerance, Murray (ed) *Ladies and gentlemen, boys and girls. Gender in film at the end of the twentieth century*, State university of New York press, Albany 2001.

de los Reyes, Paulina, 'Den svenska jämställdhetens etniska gränser – om patriarkala enklaver och kulturella frizoner' Lindberg, Ingemar (red), *Det slutna folkhemmet. Om etniska klyftor och blågul självbild*, Agora, Stockholm, 2002.

de los Reyes Paulina, Molina, Irene och Mulinari, Diana 'Intersektionalitet som teoretisk ram vs mångfaldsperspektivets tomma retorik' *Kvinnovetenskaplig tidskrift, nr 3-4, 2003*.

de los Reyes, Paulina, Mulinari, Diana, *Intersektionalitet. Kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*, Liber, Malmö, 2005.

During, Simon 'Introduction' *The cultural studies reader*, second edition, ed During, Simon, Routledge, London & New York 2001 (1993).

Dyer, Richard 'Stereotyping' *The Columbia reader on lesbians and gay men in media, society and politics*, ed Gross & Woods, Columbia university press, New York, 1999.

Dyer, Richard, 'Entertainment and utopia' *Only entertainment*. Second edition, Routledge, London & New York 2002. Tidigare utgiven i *Movie* 24, 1977.

Dyer, Richard 'The idea of entertainment' *Only entertainment*. Second edition, Routledge, London & New York 2002. Tidigare utgiven i *Light entertainment*, 1973.

Dyer, Richard *White*, Routledge, London & New York, 2005 (1997).

Easthope, Antony *What a man's gotta do. The masculine myth in popular culture*, Unwin Hyman, Boston MA 1990 (1986).

LITTERATURLISTA

Allen, Robert C, 'Making sense of soaps' Allen & Hill (ed) *The television studies reader*, Routledge, London & New York, 2007 (2004).

Allison, Anne, *Millennial Monsters : Japanese Toys and the Global Imagination*, University of California Press, Berkeley, 2006.

Barker, Martin, *Comics: ideology, power and the critics*, (Cultural politics. serie), Manchester University press, Manchester & New York, 1989.

Bird, Sharon R, 'Welcome to the men's club. Homosociality and the maintenance of hegemonic masculinity' *Gender and society*, Vol 10 no 2, April 1996.

Blomkvist, Mårten, 'Pokémon-lika rolig som en potatisskalare' *Dagens Nyheter* 20000414.

Bonde, Hans, 'Masculine sport and masculinity in Denmark at the turn of the century' Ervö & Johansson (ed) *Among men. Moulding masculinities, vol 1*, Ashgate, Aldershot & Burlington, 2003. Tidigare publicerad i *The Scandinavian journal of history* vol 21, 1996.

Brah, Avtar, 'Att inrama Europa på nytt: genuskonstruerade rasismer' Landström, Catharina (red), *Postkoloniala texter*, Federativ förlag, Stockholm, 2001.

Brown, Jeffrey A, 'Comic book masculinity and the new black superhero' *African American review* 33 (I) 1999.

Brown, Jeffrey A, 'Gender, sexuality and toughness: The bad girl of action films and comics books' Inness, Sherrie A (ed) *Action chicks. New images of tough women in popular culture*, Palgrave Macmillan, New York & Hampshire, 2004.

Butler, Judith, *Gender Trouble. Feminism and the subversion of identity*, Routledge, New York & London, 1999, Taylor & Francis e-library 2002.

Carbin, Maria & Tornhill Sofie, 'Intersektionalitet- ett oanvändbart begrepp?' *Kvinnovetenskaplig Tidskrift, nr 3, 2004*.

Christopher, Renny, 'Little miss tough chick of the universe: *Farscape's* inverted sexual dynamics' Inness, Sherrie A (ed) *Action chicks. New images of tough women in popular culture*, Palgrave Macmillan, New York & Hampshire, 2004.

Connell, RW, *Gender and power*, Polity press, Cambridge, 1998 (1987).

Connell, RW, *Gender*, Polity Press Cambridge, Malden 2005, (2002).

Connell, RW, & Messerschmidt, James W 'Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept' *Gender & Society* 19; 2005.

Connell, RW, *Masculinities*, andra upplagan, Polity Press Cambridge 2005, (1995).

att rädda byn.³⁰¹ Kakashi läser kärleksromaner, men Narutos sexy no jutsu har ingen effekt på honom.³⁰² Jag tolkar denna brist på reaktion som ett avståndstagande mot en maskulinitet som är överdrivet intresserad av sex, inte som asexualitet. Kakashi är inte ett exempel på ”den (vita) man som inte kan behärska sin sexdrift”³⁰³ vilket visats exempel på tidigare i serien, utan verkar tillhöra den majoritet av män som inte är med Narutos ord ”pervert”. Kakashi är vit, stark och frisk, och mycket skicklig i det han gör. Trots sin skicklighet och överlägsenhet i ålder gentemot barnen i serien, uttrycker han fullt förtroende för dem och behandlar dem som jämlikar.

Om maskuliniteter är de handlingar och det beteende som görs av människor som av sig själva och/eller andra definieras som män, är maskulinitetsteman i *Naruto* följande: Män skiljer sig inte så mycket från kvinnor förutom att de är bättre på att kombinera viljestyrka och fysisk styrka, män är också bättre på att definiera syftet med sina handlingar. Mäns begärsriktningar är heterosexuella, men de flesta av dem är inga offer för sina hormoner eller kroppar, utan kan utan problem samarbeta med kvinnor och behandla dem som likar. Män har förmågan att förnimma och uttrycka djupa och starka känslor som kärlek, sorg, glädje och omsorg riktad till både andra män och kvinnor. Däremot kan kärlekslöshet få dem att istället kanalisera sina känslor till hat, de som styrs av hat i serien går antingen under eller lyckas övervinna det. Männerna i *Naruto* beundras för sin vilja till hårt arbete, men det är deras förmåga att älska och uttrycka kärlek som gör dem till något stort. Framställningen av män som vårdande, omtänksamma och älskande, skiljer sig från hur de vanligen representeras i västerländsk populärkultur riktad till pojkar i förpuberteten och tonår. *Naruto*, som en del av den diskurs som skapar genus, ger alltså alternativ i utformandet av den hegemoniska maskuliniteten i Sverige sommaren 2009.

³⁰¹ Kap 425.

³⁰² Kap 347 s 8, 10.

³⁰³ Dyer 2005 (1997), 27.

vilken några få drag framhålls.²⁹⁴ Personerna i *Naruto* är påhittade, vilket läsarna förstår, men serien som helhet är *ett inlägg i konstruktionen av den hegemoniska maskuliniteten* i vissa kretsar i Sverige idag. Om genus skapas genom ett ständigt gestaltande och kopierande som Butler menar, kan exemplen att kopiera tas från olika håll. Riktiga människor av kött och blod har en annan vikt än tecknade figurer, men även de tecknade figurerna kan vara förebilder. Studier av populärkultur visar att de ofta är ett samtalsämne bland konsumenterna.²⁹⁵ Karaktärernas agerande kommenteras och bedöms *som om de fanns på riktigt*, vilket, menar jag, gör dem till exempel, även om inte konsumenten tror att det är sanna situationer som bedöms. Den tydliga och samlade bilden av maskulinitet i *Naruto* fungerar som ett eget exempel som kan kopieras och bli en del av representationen av maskulinitet.

Delar av den ideala, eller hegemoniska maskulinitet som visas upp i *Naruto* ligger ganska väl i linje med annan populärkultur i vårt samhälle som riktas till pojkar, som superhjälteserier, tecknad film och i viss mån spelfilm avsedd för vuxna: Männen är beredda till stora uppoffringar för att nå sina mål, och benägna att ta till våld om det behövs, men romantik har en underordnad plats. *Naruto* själv kan också ses som ett exempel på den messiasgestalt som är återkommande inom västerländsk populärkultur.²⁹⁶ *Naruto* skiljer sig dock med sina kärleksfulla och lojala hjältar, känslsamhet ses inte som ett svaghetstecken och män kan gråta och uttrycka kärlek även till andra män. Mental styrka som är centralt i konstruktionen av maskulinitet i *Naruto* uppnås *inte*, som i traditionell västerländsk populärkultur, genom att hålla alla känslor undantryckta.²⁹⁷ Inte heller är tal ett signum för femininitet, vilket är en vanlig kodning i väst;²⁹⁸ i *Naruto* talas det hela tiden, till och med medan man strider. Den tyste hjälten lyser med sin frånvaro.

Den hegemoniska maskuliniteten förkroppsligas i *Naruto* av en de äldre ninjorna som fungerar som gruppledare och tränare, Kakashi. Kakashi är obrottsligt trogen den goda sidan, trots att han liksom så många andra lidit stora personliga förluster.²⁹⁹ Han uppmuntrar och älskar sina elever och är beredd att gå i döden för att beskydda dem,³⁰⁰ och offerar sig även för

²⁹⁴ Dyer, 1999, 298.

²⁹⁵ Van Zoonen 2003 (1994) 118-119. Detta stämmer också med en enkätstudie jag gjort i en högstadielklass, (opublicerad) och med egna erfarenheter. Se också Jenkins 2006 om internetcommunities som avhandlar populärkultur och dokusåpor.

²⁹⁶ Sjö 2007, 259.

²⁹⁷ Sjö 2007, 97; Hatty 2000.

²⁹⁸ Gledhill 2003 (1997), 371; Lehman 1993, 58-59.

²⁹⁹ Kap 177 s 5-6.

³⁰⁰ Kap 12 s 14.

Det ledande temat, som blir en del av uppbyggandet av den hegemoniska maskuliniteten i *Naruto*, är kärlek. Hatet är en kraft som kan tyckas ge styrka, men som egentligen ger svaghet; Gaara får ett bättre liv när han kan släppa sitt hat, Sasuke får ett sämre när han ger efter för sitt. Den ideala mannen kan, trots de förluster han upplevt, uppamma ny kärlek och ger inte efter för sin förtvivlan, som Tsunade, eller låter den gå över i hat som Pain och Orochimaru. Att inte förhålla sig kärleksfullt till andra människor kan alltså ses som en underordnad maskulinitet. Detta betyder att vissa känslor trots allt måste kontrolleras, de får inte ges fritt spelrum. Hatet ligger på lur för alla som råkar ut för förluster och upplever den smärta som ibland är kärlekens pris, men det måste bekämpas. Här kan ytterligare en koppling till passivitet göras, då de underordnade maskuliniteterna kan ses som att de *ger efter* för hatet. Det är dock viktigt att påminna om tillåtelsen för män att känna och visa den sorg som är hatets ursprung. Kanaliseringen i ”fel” riktning är uttryckligen förståelig, men mindre önskvärd.²⁹² De män som drivs av hat och en önskan om hämnd är vanliga i västerländsk populärkultur, där huvudpersonens personliga agenda ofta får företräde över det allmänna goda.²⁹³ I *Naruto* är den typen av maskulinitet underordnad.

Den djupa kärleken människor kan känna för varandra, tar sig i uttryck i exempelvis beskydd. Då kärleken inte bara är (heterosexuellt) riktad till en enda person, och beskyddet är en kärlekshandling och inte en plikt, kräver det emellertid ingen belöning i form av underkastelse eller sex, endast en förväntan om att själv bli beskyddad och få hjälp vid behov. Den ideala maskuliniteten är alltid beredd att hjälpa och beskydda den han älskar. Den stora skillnaden mellan männen är huruvida de styrs av kärlek eller hat, där hatet ses som sämre.

Maskuliniteten uttrycks vidare genom en frisk kropp, ett uttalat mål med sitt liv eller sina handlingar och en stark tro på sig själv. Sammantaget ger alla dessa aspekter en aktivitet åt männen. Aktiviteten understryks också i sättet de tecknas på.

Naruto skall inte förstås som ett tvärsnitt av verkligheten, och därför finns heller ingen anledning att förvänta sig det spektra av personligheter som finns bland människor av kött och blod. Just *eftersom* de inte är riktiga människor, utan representationer av människor, är deras stilisering och renodling så viktig. De måste göras tydliga på väldigt kort tid, och är vad Dyer kallar *typer*, det vill säga en enkel, lätt uppfattad och tydligt igenkänningsbar karaktär, i

²⁹² Kap 177.

²⁹³ Gallagher 2006, 7.

Barkers sista fråga är central i den form av analys jag har gjort. Som vuxen, vit och medelklass har jag dragit slutsatser utifrån en ”preferred reading”, och uppfattat serien som ”stående på de godas sida”. Studier har emellertid visat att konsumenter av populärkultur inte alltid identifierar sig med de ”goda”.²⁸⁸ Det finns dock för det mesta en tydlig ”preferred meaning” som publiken uppfattar, och utan vilken det blir omöjligt att göra en ”resistant reading.”²⁸⁹

I den förklaringsmodell till hur maskuliniteter konstrueras som RW Connell lägger fram, är den hegemoniska maskuliniteten den som är ideal, och som alla tvingas förhålla sig till. Runt den hegemoniska maskuliniteten ser Connell andra maskuliniteter som på olika sätt är underordnade eller marginaliserade. De kan vara för feminina och mjuka och/eller homosexuella, men de kan också vara överdrivet maskulina, exempelvis *för* våldsamma. Arbetarklass och icke-vit etnicitet tillhör inte heller den hegemoni Connell föreslår. Genom sin otillräcklighet hjälper de till att visa vad den hegemoniska maskuliniteten är. Den hegemoniska maskuliniteten förändras hela tiden, då vi ständigt i ett försök att nå fram till hegemonin försöker efterlikna den eller ta avstånd ifrån den. Med Judith Butlers terminologi *kopierar vi* hela tiden genus, men kopian blir aldrig exakt, en liten förskjutning tillkommer alltid.

De exempel Connell ger på underordnade maskuliniteter ser vi inte mycket av i *Naruto*. Skillnaderna i klass och etnicitet är mycket små eller obefintliga och ingen person uttrycker någon annan begärsriktning än den heterosexuella. Jag finner heller inga andra exempel på maskuliniteter som är marginaliserade genom ett tydligt märkbart utanförskap. Känslomhet och tårar är inte feminint kodat och det enda feminina drag som tas avstånd ifrån är bristande tro på sig själv, *passivitet*, dock inte utifrån någon uttalad koppling till femininitet. Överdriven våldsanvändning, ”onödigt” dödande och tortyr²⁹⁰ tas avstånd från såtillvida att de goda huvudpersonerna inte ägnar sig åt sådant. Vem läsaren identifierar sig med är dock inte alltid givet.²⁹¹ Återigen uttalas inget motstånd emot denna form av maskulinitet. Ingen beskylls på allvar för att inte vara tillräckligt mycket man, det vill säga deras maskulinitet ifrågasätts inte.

²⁸⁸ Gledhill 2003 (1997), 379.

²⁸⁹ Perkins 2000, 90.

²⁹⁰ Orochimarus experiment på människor.

²⁹¹ Gledhill 2003 (1997) 379; Perkins 2000, 89.

DEL III: AVSLUTANDE DISKUSSION

Syftet med denna uppsats var att studera maskulinitetskonstruktioner i mangan *Naruto*. Då min studie har ett intersektionellt perspektiv, har jag inte enbart studerat hur gruppen män skiljer sig från gruppen kvinnor, utan även analyserat hur maskuliniteten uttrycks genom kategoriseringar som sexualitet, etnicitet, ålder, funktionshinder och klass. Jag har vidare, med hjälp av RW Connells analysmodell för genus, studerat hur arbetsdelning, makt och hanteringen av känslor samverkar i konstruktionen av maskulinitet. Det intersektionella perspektivet lägger stor vikt vid att de olika maktordningar som samverkar i skapandet av identitet inte kan tolkas var för sig. Min uppdelning i kapitel har gjort att jag kunnat närstudera vissa områden, detta betyder inte att de kan ses som fristående.

Ett sekundärt syfte kommer ur ett antagande att populärkultur är en del av den diskurs som ligger till grund för genusskapandet i ett samhälle. *Naruto* ses då som en viktig del i den omfattande kulturimport som har skett från Japan de senaste 15 åren och som främst tagits emot av barn och ungdomar.

I kapitlet om cultural studies citerade jag Martin Barker i en diskussion om vilka värderingar som eventuellt överförs till konsumenten av (populär)kultur. Han frågar sig där om det är enskilda personers agerande eller tal som skall uppfattas som exempel, om det är hur ”det går”, eller kanske ”vems sida” serien tycks stå på som avgör vilket budskap vi tar in. Jag ser alla tre som giltiga, men i olika grad. Jag har i min tolkning lagt stor vikt vid vad personer faktiskt säger och tänker samt hur de uppträder mot varandra, till exempel den omtanke och kärlek de visar. Jag har också ansett det viktigt hur de lyckas i sina uppsåt, exempelvis hur flickorna, när de nästan alltid förlorar i strid mot pojkar, kan uppfattas som underlägsna även om det inte sägs något om det. Dessa två exempel tillhör de *representativa* tecken jag nämnde tidigare. Jag menar att ord (i form av tal, pratbubblor) har en mer direkt påverkan, men att budskapet därifrån också är lättare att genomskåda eftersom vi är vana vid att vara misstänksamma mot ord. Det budskap vi får av den indirekta handlingen är det inte lika säkert att vi lägger märke till, och detta gäller i ännu högre grad de ickerepresentativa tecknen, som hur karaktärerna tecknas och framställs i bild.

om andra. Han naivitet är i viss mån vad som ger honom styrkan att övertyga människor, men han kritiserar också för den. Raikagen, högsta ninja i Åsklandet, kritiserar av sina kollegor för att han inte kan behärska sin ilska.²⁸³ Den stora skillnaden gentemot en amerikansk kontext är att känslor som ledsnad och ensamhet kan visas lika öppet som det hat som ofta är dess följd. Känslorna bör kanske kontrolleras, men de behöver inte undertryckas helt.²⁸⁴

Manga är dock inte den enda moderna populärkultur som visar känslor för män. Som Christine Gledhill visar har former från feminint kodad kultur som såpor, ”spillt över” till genrer som inte är feminint kodade. Enligt Gledhill präglas såpor av samtal som action, en oavslutad serieform och fokus på flera olika huvudpersoner till skillnad från manligt kodade genrer som westernfilm, där en ensam manlig hjälte gör istället för pratar.²⁸⁵ Gledhills beskrivning av såpor stämmer väl in på såväl *Naruto* som amerikanska polisserier som *På spaning i New York (NYPD Blue)*. Den oro som uttrycktes i amerikansk media i samband med attacken mot World Trade Center har alltså en konkret grund i förändrade representationer av män i amerikansk populärkultur.

Den normativa maskuliniteten i den amerikanska kontexten är känslomässigt begränsad. När kvinnor i amerikansk populärkultur blir delaktiga i våld, skapas enligt flera forskare en androgynitet där alla tar till sig de ”maskulina” dragen som våld och agens, men där de ”feminina” som medkänsla och känslsamhet försvinner.²⁸⁶ I *Naruto* är, som jag har visat, så inte fallet, människorna tar till våld, men de bejaktar också sina känslor.

Hur skall vi då förstå populariteten hos en genre som framhåller känslsamhet hos män som något positivt? Kanske som ett andningshål, eller som en form av protest mot en populärkultur vars värderingar inte överensstämmer med de egna? Här är det intressant att påminna om att *Naruto* och mycket annan populärkultur, finns översatt av fans på Internet. Den distribution av populärkultur som tidigare styrts av stora företag har fått konkurrens, och konsumenten har ett mycket större utbud att välja från, jämfört med för bara några år sedan.²⁸⁷ Konsumtionen av ”smal” populärkultur har blivit mycket lättare.

²⁸³ Kap 459 s 2

²⁸⁴ Christopher 2004.

²⁸⁵ Gledhill 2003 (1997), 371-381.

²⁸⁶ Sjö 2007, 116; Christopher 2004.

²⁸⁷ Webbpublicering ger också möjlighet till en maktförskjutning mellan distributörer och publik, Habel 2008, 60.

under kontroll, utifrån vad vi ser i bild. Att gråta är alltså ingenting som nödvändigtvis hör ihop med maskuliniteten, men den är inte förbjuden, och inte heller kopplad till femininitet.

11.6 DISKUSSION

I Connells teoribyggnad, är avståndstagandet från de maskuliniteter som anses vara underordnade, en viktig del av upprätthållandet av den hegemoniska maskuliniteten, men vilka maskuliniteter som är över- och underordnade skiljer sig mellan olika tider, platser och kulturer. En av de maskuliniteter som Connell ger som exempel på underordnade är den feminina.²⁷⁹ I Faludis exempel ur amerikansk press, ges mjukhet hos USAs män, orsakat av feminismen, stor skuld till attacken på bl a World Trade Center den 11 september 2001, den feminina maskuliniteten har blivit norm, med förödande resultat.²⁸⁰ I en amerikansk kontext blir alltså avståndstagandet från, och kontrollen av känslor en viktig del av en ideal maskulinitet. I Sverige har kanske en diskurs om papparollen givit känslsamhet hos män högre status,²⁸¹ och det amerikanska exemplet kan synas extremt, men importen av amerikansk populärkultur är stor. I en studie av populärkultur blir det amerikanska maskulinitetsidealet därför viktigt.

Avståndstagandet mot femininitet förekommer i *Naruto*, men känslsamhet är här inte är detsamma som femininitet, snarare tvärtom. De känslouttryckningar som främst är i fokus kommer från män; sorg, ensamhet, hat, revanschlust, glädje och kärlek, uttrycks oftare av män än av kvinnor, mycket beroende på kvinnornas underrepresentation. Känslorna gör männen starka, inte svaga. Om femininiteten har ett ansikte är det snarast dåligt självförtroende, det är det ingen pojke i *Naruto* som lider av, möjligen med undantag av Choji, pojken som är mest intresserad av mat. Dåligt självförtroende är dock till för att övervinnas, vilket vi får flera exempel på.²⁸²

Detta betyder inte att alla känslor ses som lika bra, eller att ingen kontroll alls krävs. *Naruto* själv är högljudd och känslsam, han ropar och skriker vad han tycker både om sig själv och

²⁷⁹ Connell 2005 (1995), 79.

²⁸⁰ Faludi 2007, s 10-13, 25-27.

²⁸¹ Se dock Nordberg 2005, 103-120 om att mäns arbete på daghem inte nödvändigtvis är jämställdhetsbefrämjande.

²⁸² Kap 189 s 6-13.

antas vara prepubertala barn utan intresse för sex. Det kan också läsas som en skämtsam protest mot sexifiering av samhället. Hishimotos framställning av kvinnor i bild, får dock sägas tala emot den senare tolkningen. Eftersom inga öppet homosexuella personer finns med i handlingen kan de inte förlöjligas på samma sätt som framför allt Jiraya. Återigen är det en tolkning av frånvaro, vi får inte veta om homosexuella är lika löjliga som heterosexuella eftersom de inte existerar.

11.5 GRÅT

Tårar är ett ganska sällsynt fenomen i serier och annan media som riktar sig till pojkar och unga män, enligt min erfarenhet. Förekommer de är det kvinnor eller andra icke-män som producerar dem, män är i allmänhet känslomässigt kontrollerade²⁷⁴ Icke så i *Naruto*. Redan i första kapitlet får vi se tårar rinna både på en vuxen man och Naruto själv.²⁷⁵ Senare får vi se en ond skurk gråta över sin hantlangares död,²⁷⁶ men också glädjetårar och våta ansikten vid situationer som är rörande, som avsked. Naruto skäller vid ett tillfälle ut en liten pojke för att han alltid gråter och inte gör något, men uppmuntrar samma pojkes gråt då de skiljs åt med motiveringen att glädjetårar inte är något att skämmas över.²⁷⁷ Det tycks inte vara gråten i sig som Naruto kritiserar utan uppgivenheten och den negativa inställningen. Trots sin svåra och ensamma uppväxt visar Naruto alltid upp en positiv och ibland halsbrytande tro på sig själv. Om han gör det för att övertyga andra eller sig själv får vara osagt.

Gråt har i västerlandet ansetts ovärdig vuxna män sedan 1800-talet. Claes Ekenstam visar i en genomgång om manlig gråt hur den i samband med viktorianismen runt förra sekelskiftet blev alltmer oförenlig med mansidealet, i synnerhet i den nordliga protestantiska och anglosaxiska världen.²⁷⁸ I manga är förbudet inte lika strikt, gråten är ett självklart uttryck för de känslor som människor antas ha. Gråten kommer i särskilt gripande situationer när vissa känslor, som glädje och sorg, blir mycket starka. I sammanhanget bör dock nämnas att vi inte får se alla män (eller kvinnor) i *Naruto* gråta. Några personer håller, serien igenom, den typen av känslor

²⁷⁴ Sjö 2007; Christopher 2004; DeAngelis 2001, 296 om hur Johnny Depps rollkaraktärer är ovanliga genom att vara icke våldsamma och känslomässigt breda.

²⁷⁵ Kap 1 s 37, 46.

²⁷⁶ Kap 32 s 12.

²⁷⁷ Kap 33 s 17.

²⁷⁸ Ekenstam 1998, 113.

censurerar sitt tal utanför den homosociala gruppen i lika hög grad som kvinnor.²⁶⁹ I *Naruto* får vi följa barnen både i blandade och enkönade grupper, och vi ser att ordval och samtalsteman inte skiljer sig nämnvärt. Det finns alltså ingen anledning att tro att det är sällskapet som hindrar barnen att säga sin mening, däremot kan det tänkas att steget till att högt kommentera lärarnas vandel går utanför vad barnen tycker sig ha rätt till. Min tolkning är därför att homosexualitet i *Naruto* inte är inom ramen för det normala, vi ser inga exempel på att det förekommer, men uppenbarligen är det inget okänt eftersom barnen reagerar på vad de ser. Till skillnad från Fundbergs fotbollspojkar är det emellertid heller ingenting man hela tiden måste bevisa att man *inte* är, det har ingen framträdande roll i byggandet och upprätthållandet av identitet.

Ytterligare en gång sätts en gräns mot homosexualitet. Under en strid med Orochimarus hantlangare utbrister en av dem ”you stupid homos”!²⁷⁰ Ingenting i konversationen har någon anknytning till sexualitet, det är uppenbarligen menat som en förolämpning, men Shikamaru, som är förolämpningens mottagare blir inte särskilt upprörd.²⁷¹

Naruto har en adept, en liten pojke, som försöker efterlikna honom. Den lilla pojken lyckas utveckla *Narutos* ”sexy no jutsu” förvandlingen till en ung naken kvinna, till att bli *två* nakna unga kvinnor i en intim situation. När han av en arg flicka blir beskylld för sexist gör han istället om den till två nakna unga pojkar, vilket får flickan att bli lika försvarslös som vissa män i motsvarande situation brukar bli.²⁷² Homosexuellt sex är alltså inte alltid något negativt, utan kan med ”rätt” medverkande istället bli upphetsande, åtminstone för en heterosexuell publik.²⁷³

Uttalad sexualitet har inte stor plats i *Naruto*, det vi ser av den får oss att förstå att den bör vara riktad heterosexuellt, men homosexualitet tycks inte vara något okänt och inte heller särskilt stigmatiserat. Det finns inget behov att markera något avstånd, och den enda som uppvisar en häftig reaktion är *Naruto* som kallar homosexualitet ”sick”. *Naruto* har å andra sidan ingen förståelse för heterosexuella reaktioner heller, de som ägnar sig åt sådant är ”perverts”. Jag tolkar det hela så att *Narutos* blick får representera den tänkta publiken som

²⁶⁹ Sörensdotter 2008, 170-172.

²⁷⁰ Kap 202 s 5.

²⁷¹ Kap 202 s 6-8.

²⁷² Kap 347 s 10.

²⁷³ *Naruto* kommenterar dock hans framställning som ”sick”.

storebrorsperspektiv. Visserligen talar Naruto om Sasuke som sin bror,²⁶⁵ vilket i viss mån kan ses som ett stöd för Harrells tolkning, men i andra beskyddarsituationer är det uppenbart att barnen ser varandra som jämlikar.

Det ”bögavstånd” som pojkarna i Fundbergs studie kräver skall upprätthållas²⁶⁶ finns uppenbarligen även i *Naruto*, men skillnaden är i vilka situationer det uttrycks. Hos Fundberg sitter pojkarna ofta tätt ihop och pratar eller leker, de kramar också om varandra efter mål eller ger uppmuntrande klappar på ryggen.²⁶⁷ Kravet på bögavstånd verkar komma slumpartat, och som ett sätt att förlöjliga den andre (som inte hade vett att upprätthålla bögavståndet). I *Naruto* reagerar barnen när Gai lyfter upp Kakashi på ryggen, men inte när de stod tätt ihop och Kakashi hängde över Gais axel. Naruto har heller inga problem med att tröstas och hållas om av Kakashi när han är ledsen, det är först när Kakashi sagt något som kan tolkas som ett amoröst närmare han vill hålla avståndet. Händelsen förs aldrig mer på tal och tycks glömmas av både Naruto och Kakashi. I båda fallen accepteras närhet mellan pojkar och män i vissa fall, men inte i andra. Skillnaden i *Naruto* att ingen tycks använda antydningar om homosexualitet för att retas eller kränka någon annan, Kakashi avvisas eftersom han enligt Narutos uppfattning har gjort ett närmande. Han värjer sig, måhända överdrivet, men han använder inte avståndstagandet mot homosexualitet för att göra Kakashi löjlig. Pojkarna hos Fundberg ropar på bögavstånd när det finns publik, och utropet kan tolkas som ett sätt att inför gruppen visa vilka (maskulinitets)regler som gäller. Naruto och Kakashi är ensamma i scenen jag beskrivit. Inte heller i scenen med Gai ropas någonting ut. Vi får läsa barnens tankar oberoende av varandra, inga blickar av samförstånd skickas mellan barnen, och den enda *uttryckta* protesten mot männens beteende är en pojkes vägran att klättra upp på kamratens rygg.

I det sistnämnda fallet finns både flickor och pojkar närvarande, barnen befinner sig inte i samma homosociala situation som den som beskrivs hos Fundberg. I Fundbergs exempel fortsätter dock språkbruket hos de vuxna ledarna att vara grovt, även när kvinnor deltar, så länge de befinner sig tillsammans med andra deltagare ur gruppen.²⁶⁸ Kvinnornas (temporära) intåg bryter inte den tänkta homosocialiteten. Annan forskning visar också att män inte

²⁶⁵ Kap 403 s 7.

²⁶⁶ Fundberg 2003, 111.

²⁶⁷ Fundberg 2003, 123, 126, se också Jonsson 2007, 196-199.

²⁶⁸ Fundberg 2003, 141-143.

Vid ett tillfälle när Naruto verkligen lyckas med sina övningar utbrister hans lärare Kakashi ”Naruto, I think I’m starting to fall in love with you”²⁵⁷ Utifrån min tolkning av hans kroppsspråk, ansiktsuttryck, samt hela situationen, är det uppenbart att han menar det på ett platoniskt sätt. Att han tycker om Naruto och de andra i laget, vet vi redan, och vad han nu uttrycker är en ömhetsbetygelse och en beundran för Narutos läraktighet. Naruto tappar dock koncentrationen fullständigt och kastar sig bakåt samtidigt som han skriker ”don’t surprise me by saying *sick* things like that!”²⁵⁸ (min kursivering). När Kakashi med höjda händer försöker närma sig för att förklara skriker Naruto ”Not one step closer!”²⁵⁹

Ett annat exempel är när nyss nämnda Kakashi efter en strid gjort slut på all sin chakra (energi). Han är så utmattad att han inte ens kan stå, utan hänger med armen runt axlarna på en av sina manliga kollegor, Gai. När de skall ge sig iväg hemåt lyfter Gai upp Kakashi på ryggen som det enklaste sättet att få hem honom. Barnen som är med stannar till och tänker, ”That’s... kinda creepy”; ”Grown men playing piggyback... they’re more intimate than I thought”; ”Oh, no way”²⁶⁰ Och även om en av dem ser det som ett utmärkt sätt att träna, är han ensam om sin tolkning, och kamraten som erbjuds hans rygg vägrar.²⁶¹

Jag finner det ganska förvånande att Naruto och de andra barnen i de ovanstående exemplen direkt tolkar manlig kroppskontakt och ömhetsbetygelser som sexuella. Både före och efter nämnda händelser ser vi lärare hålla om sina elever, och använda ord som ”my beloved comrade”²⁶² och ”precious companions”²⁶³ utan att någon reagerar. Det måste vara Kakashis ordval, i situationen med Naruto och kanske det faktum att de två lärarna är vuxna som väcker barnens förvirring och upprördhet. Enligt Megan Harrell är en ”storebrorsposition”, där en äldre pojke tar hand om en yngre vanlig i shonenserier, hon menar dock att andra uttryck för omhändertagande hos pojkar framställs som komiska.²⁶⁴ Jag håller inte med henne, tvärtom har jag funnit omhändertagande som centralt i konstruktionen av maskulinitet i *Naruto*. Relationen lärare - elev kan förvisso tolkas som ett storebrorsperspektiv, medan de jämnåriga vuxna lärarnas faller utanför den konstruktionen och därför blir misstänkliggjord. Även barnens beskydd av sina jämnåriga kamrater faller dock utanför ramen av ett

²⁵⁷ Kap 330 s 6.

²⁵⁸ Kap 330 s 6.

²⁵⁹ Kap 330 s 6.

²⁶⁰ Kap 281 s 13.

²⁶¹ Kap 281 s 14.

²⁶² Kap 86 s 13.

²⁶³ Kap 174 s 7.

²⁶⁴ Harrell 2007, 8.

bordet framför honom.²⁵¹ Vi får så småningom också veta att han hela sitt liv närt en obesvarad förälskelse i Tsunade. Det är tveksamt om Jiraya någonsin har några relationer med kvinnor, de enda exemplen vi får se är när kvinnan är förhäxad respektive köpt. Detta hindrar inte Jiraya från att varna Naruto för de tre synder en shinobi inte får befatta sig med; alkohol, kvinnor och pengar.²⁵² Naruto ifrågasätter visserligen om detta är en verklig regel eller en som Jiraya hittar på för stunden, men oavsett vilket antyder Jiraya därmed att shinobis är attraherade av kvinnor, detta trots att den shinobi de söker är en heterosexuell kvinna. Den manliga, heterosexuella blicken, som Jiraya själv företräder, blir allmängiltig. Jiraya framställs som lite löjlig i sitt fruktlösa jagande efter kvinnor, hans skicklighet som ninja kontrasteras mot hans roll som snuskgubbe, men förminskar den inte.

Jirayas intresse för kvinnor är helt obegripligt för Naruto. Hans egen förälskelse i Sakura är på ett barnsligare plan, och blir mindre viktig ju längre serien fortgår, ”I don’t even understand this interest in women”²⁵³ och om att smygitta på kvinnor som badar säger han ”if you were my age it might just be a prank, but an old man doing that is totally a crime.”²⁵⁴

Den relativa frånvaron av sexualitet kan ses som en förklaring till att kvinnornas roll som soldater, i teorin, är så problemfri. Ett argument mot kvinnligt stridande och argument för deras beskydd är annars möjligheten att de bär på ett foster, som i förlängningen är vad som måste beskyddas.²⁵⁵ Om kvinnorna inte är sexuellt aktiva och sexuellt våld inte heller används som ett vapen, vilket verkar vara fallet i *Naruto*, försvinner kvinnornas roll som rasens väktare som måste skyddas mot ”rassmitta”.²⁵⁶ Kvinnorna är, liksom männen, ägare till sina kroppar, åtminstone så länge de är kyska.

Om Naruto och de andra barnen/ungdomarna är ointresserade av eller oförstående inför sex, upprätthåller de ändå gränsen mot vad som är tillåtet. Naruto menar att vuxna män som smygittar på kvinnor är kriminella och perversa, och antydningar om homosexualitet slås också ned på:

²⁵¹ Kap 150 s 10.

²⁵² Kap 150 s 5.

²⁵³ Kap 150 s 5.

²⁵⁴ Kap 91 s 5.

²⁵⁵ Herbst 2004, 33.

²⁵⁶ Brah 2001, 183.

genomsyrar serien. Den är inte detsamma som kontroll, utan en handling som grundas i respekt.

11.4 SEXUALITET

Sexualitet är inte ett stort tema i *Naruto*. Ett fåtal (två) vuxna män visar intresse för det motsatta könet som tar sig i uttryck att de kikar in i kvinnornas badhus. En (manlig) författare av kärleksromaner förekommer, liksom en (likaledes manlig) läsare av sagda romaner. *Naruto* har också en ”stridsteknik” som går ut på att han förvandlar sig till en eller flera nakna, kurviga unga kvinnor. Tekniken fungerar eftersom det (fåtal) vuxna män som utsätts för attacken, oftast helt tappar koncepten och blir dreglande fånar. Detta i sin tur utlöser ett djupt förakt hos *Naruto* som kallar dem ”perverts”. Det bör dock tilläggas att inte alla män reagerar på detta vis, inte heller barn och tonåringar. Bland de vuxna ninjorna i bakgrunden finns en kärleksrelation som inte tar mycket plats, men som utmynnar i en graviditet.

I arbetslagen förekommer inga sexuella anspelningar eller sexuellt färgade skämt. De vuxna ledarna visar starka känslor för sina adepter, både pojkar och flickor, men helt utan sexuella undertoner. Alla vuxna ninjor med viktiga roller tycks vara ensamstående och (med ett möjligt undantag) leva i celibat.

Antydningarna om (heterosexuellt) sex är nästan enbart kopplade till *Narutos* sista lärare, en av de tre legendariska ninjorna, *Jiraya*. Han är författaren till de kärleksromaner som omtalats tidigare, och använder författandet som ursäkt för att i smyg titta på kvinnor när de exempelvis badar. Under sökandet efter den nya hokagen, *Tsunade*, syns *Jiraya* vid två tillfällen ihop med unga kvinnor i vad som kan tolkas som sexuella sammanhang. Den första gången kommer han gående med en kvinna buren över axeln. Det är dock inte *Jiraya* som försatt henne i detta hjälplösa tillstånd utan det visar sig att hon förhåxats av *Akatsuki* i ett försök att hålla honom borta ett tag, *Jiraya* har löst förhåxningen och kvinnan är nu medvetslös.²⁵⁰ Den andra gången försvinner *Jiraya* (med *Narutos* pengar) och återfinns i en soffa med en sakeflaska i ena handen och två unga kvinnor uppkrupna på var sida om honom. *Narutos* börs ligger tom på

²⁵⁰ Kap 147, s 1-4.

skiljer sig från de andra flickorna genom att ha full tilltro till sig själv, och genom att gå segrande ur varje strid, hon har till synes heller ingen dragning till läkaryrket. Hennes otypiska beteende kan emellertid förklaras av hennes utländskhet, hon blir en "Annan", inte genom att skilja sig från pojkarna, men genom att likna dem. Joanne Nagel och Avtar Brah visar att kvinnor i fiendeland ofta görs (yttrligare)"Andra" genom att översexualiseras, syftet är då att göra dem annorlunda från "de egna" kvinnorna som ju skall beskyddas.²⁴⁷ De kan också annangöras genom att istället maskuliniseras,²⁴⁸ vilket snarare verkar vara fallet med Tenmari.

Frånvaron av (hot om) sexuellt våld i *Naruto*, som omtalas ovan, antyder en frånvaro av sexuellt våld som krigshandling. Betoningen på kvinnorna som självklara soldater kan vara en förklaring. I ett enkönat krigsscenario reduceras kvinnor från att vara personer till att bli antingen krigsbyte eller nationens vagga.²⁴⁹ Tenmari sexualiseras inte mer än andra kvinnor i serien, men framställningen av henne är långt mer aktiv än andra (kvinnor), vilket är en koppling till maskulinitet. Hennes utländskhet förklarar hennes otypiska aktiva framställning, och förstärker därmed de andra flickornas skillnad mot pojkarna.

De flesta av aktörerna i serien är pojkar och män, och eftersom beskydd är ett ämne som ofta återkommer, är det också pojkar och män som oftast ger uttryck för det. Jag vill alltså argumentera för att beskydd är kopplat till maskulinitet i *Naruto* liksom i amerikanska superhjälteserier, men den kärlek som ligger till grund för beskyddet gör att hjältarna i *Naruto* har större möjligheter att kombinera sitt hjälteskap med någon form av lycka. Inte i någon av serierna är hjältarna helt igenom lyckliga. Tvärtom ligger en djup sorg och förlusten av älskade människor tung över de flesta medverkande, men i *Naruto* lyckas flera av de inblandade leva vidare med en annan agenda. Där de amerikanska hjältarna tyngs av sin manliga plikt att beskydda de svaga, är det istället den kärlek som ligger bakom beskyddet som ger hjältarna i *Naruto* kraft att leva.

Beskyddet har en koppling till maskulinitet men det betyder inte att det är maskulinitetssignifikativt. Beskydd av dem man tycker om ingår i den kärleksdiskurs som

²⁴⁷ Nagel 2005, 398.

²⁴⁸ Brah, 2001, 181-182.

²⁴⁹ Minnich 2005, 205-207.

mot de amerikanska superhjältarna är att den han beskyddar, inte är hjälplös och inte förväntar sig hans beskydd. Lees ridderlighet framstår som lite överdriven, men blir inte heller kritiserad.

Flickorna och kvinnorna är numerärt underlägsna i serien, och flickornas strider är färre. När flickor beskyddar någon är det alltid andra pojkar, aldrig andra flickor. Kvinnor som beskyddar kvinnor är ovanligt även i västerländsk populärkultur,²⁴³ möjligen för att det inbjuder till queera läsningar. Att beskydda kvinnor är förbehållet män i den diskurs jag nämnde ovan, där beskydd av kvinnor och Andra är en central del i konstruktionen av maskulinitet.

Beskydd är ett tveeggat svärd. I den manga om pojkärlek jag tidigare studerat, var ”kärleken” ofta hårdhänt, och tog sig även sig sådana uttryck som att i smyg förfölja den älskade för att se till att ingenting händer. Denna form av ”beskydd” framställdes som något positivt, ett kärleksbevis.²⁴⁴ Den nämnda genren räknas som shojomanga, det vill säga den riktar sig till flickor, och jag finner det intressant att synen på beskydd skiljer sig beroende på vilken som är den tilltänkta målgruppen. Beskyddet i *Naruto*, som ju är en shonenmanga är respektfyllt, karaktärerna visar prov på en självuppoftande beskyddarvilja gentemot dem de älskar, men de tar inte över deras liv.

Det finns dock fler exempel på en koppling mellan beskydd och maskulinitet, och återigen är det Shikamaru som uttalar den. I en ovan nämnd strid mot en av Orochimarus ninjor, har Shikamaru spelat ut alla sina kort. Han inser att han har förlorat och förbereder sig på att dö. Övåntat kommer flickan Tenmari från Vindlandet till hans hjälp, men Shikamaru protesterar, ”I can’t stand being protected by a woman”.²⁴⁵ Visserligen har Shikamaru serien igenom utmärkt sig för att ifrågasätta kvinnors närvaro, men hans uttalande är intressant ur ytterligare en aspekt. Tenmari är nämligen utlänning. I konstruktioner av nationalism spelar maskulinitet och femininitet ofta stor roll och att nationer avbildas som kvinnor är ingen tillfällighet. Kvinnor, ses som bevarare av ”folkstammen” i sin roll som mödrar och uppfostrare. Därför måste de beskyddas av männen som drar ut i krig.²⁴⁶ När Tenmari kommer och räddar Shikamaru bryter hon inte bara mot köns- utan även mot nationalitetsbarriären. Tenmari

²⁴³ Inness 2004, 14.

²⁴⁴ Linderström 2007, 25.

²⁴⁵ Kap 213 s 10.

²⁴⁶ Nagel 2005, 397, 400; Brah 2001, 183.

En stor del av den populärkultur som konsumeras i Sverige är importerad från USA, och med den följer värderingar när det gäller exempelvis genus, som kanske inte alltid stämmer överens med dem vi anser oss ha. En intressant aspekt på den syn på beskydd som förmedlas via amerikanska superhjältar, diskuteras av Susan Faludi, som i *The terror dream* (2007) visar att det manliga beskyddandet (av kvinnor) är mycket viktig i konstruktionen av maskulinitet i USA. Om män fråntas sin rätt, eller skyldighet att beskydda, är de inte längre män. Det här, menar Faludi, är orsaken till att USA så gärna går in med militär i andra länder.²³⁶ Men beskydd kan behövas utanför en militär kontext också, mot kriminalitet till exempel, och det är här superhjältarna kommer in i bilden. "Certain superhero comics are one of our culture's clearest illustrations of hypermasculinity and male duality premised on the fear of the unmasculine Other".²³⁷ De amerikanska superhjältarna upprätthåller sin maskulinitet genom att beskydda de svaga,²³⁸ "the unmasculine Other", men belöningen de får är ett påfrestande dubbelliv som leder till ensamhet och en omöjlighet att inleda nära relationer.²³⁹

Om beskyddet upprättas utifrån kärlek, och om kvinnor kan beskydda sig själv och andra, blir beskyddet istället en ömsesidig kärleksakt, oberoende av genus, dess belöning vänskap och filantropisk kärlek istället för (hetero)sexuell. Som jag diskuterat ovan, är kvinnorna i *Naruto* i teorin kapabla att klara sig själva, men de tillfällen som ges/chanser de tar är begränsade. Jag menar därför att beskyddet i *Naruto* är mer kopplat till maskulinitet än vad som kan tyckas vara fallet till en början. Ett exempel på detta är Lee:

Vid de första proven träffar vi på pojken Lee som blir handlöst förälskad i Sakura och erbjuder sig att beskydda henne livet ut.²⁴⁰ Lee dyker sedan upp vid ett tillfälle då barnen egentligen är i olika lag och hjälper henne, påpekande att han svurit att beskydda henne.²⁴¹ Det här stämmer ju väl överens med den allmänna andan i serien, det vill säga att det är beskyddet av speciella människor i ens hjärta som ger livet mening, men på frågan om varför han riskerat sitt lag genom att hjälpa Sakura svarar han "Sakura-san was in trouble... and as a man..."²⁴². Han kopplar alltså sitt beskydd till sin manlighet. Även i den här kontexten är alltså beskyddet kopplat till maskulinitet, och i viss mån plikt, han har ju svurit. Skillnaden

²³⁶ Faludi 2007.

²³⁷ Brown 1999, 31.

²³⁸ Det finns naturligtvis kvinnliga superhjältar även i amerikansk produktion, men deras inflytande i serievärlden är inte i närheten av deras (vita) manliga kollegers.

²³⁹ Även om Tv-serien *Lois & Clark* till slut låter Stålmannen både gifta sig och bli far.

²⁴⁰ Kap 36 s 16.

²⁴¹ Kap 52.

²⁴² Kap 57 s 8.

Sasuke, Orochimaru och Pain förenas i att de drivs av hat, hat som orsakats av isolering, utstötning och brist på kärlek och omvårdnad. Sasukes hat har ännu inte förtärt honom fullständigt, hans hat drabbar inte oskyldiga människor, och åtminstone Naruto hoppas ännu att det skall gå att få tillbaka honom. Förklaringar lämnas till varför onda människor beter sig som de gör. Ingen är född ond, utan det är omständigheter, främst frånvaro av kärlek som gör dem sådana. Människorna som drivs av hat beklagas, de är inga förebilder, och den maskulinitet de representerar är inte den ideala. Trots att hatet ger dem styrka, är det uppenbart att den också är deras svaghet. Hat är en känsla som är exklusiv för pojkar, och den kan användas som drivkraft för det livsmål som också är förbehållet pojkar och män. Hatet kan dock besegras. Narutos styrka är att han får människor att överge sitt hat, och istället göra gott.²³⁴ Betoningen av kärlekens betydelse blir än starkare då hatet inte är oövervinnligt

11.3 BESKYDD

Superhjälteserier från USA, som Stålmannen (Superman), Läderlappen (Batman) och Spindelmannen (Spiderman), är spridda och välkända även i en svensk kontext, de kan sägas vara en del av en västerländsk kulturkanon. Stålmannen och Spindelmannen är liksom Naruto och Gaara en sorts monster, men eftersom de älskas och tas om hand av sina fosterföräldrar, använder de sina krafter till att göra gott, inte ont. Batman som inte är ett monster rent fysiskt, använder sina ekonomiska tillgångar för att bekämpa ondskan. Dessa superhjältar gör sina goda gärningar utifrån plikt. De har svurit en ed vid sina föräldrars grav, eller har via uppfostran förstått att den som kan hjälpa *måste* hjälpa. Det beskydd de erbjuder mänskligheten kommer inte så mycket av kärlek mot människorna, som av plikt-känsla och möjligen stolthet. När jag ser på de strider som utkämpas i *Naruto*, och det beskydd som det leder till, är andan en helt annan; i *Naruto* betonas hela tiden att man kan göra allt för dem man älskar. Människor som saknar någon att älska beklagas, kärleken till andra, och viljan att hjälpa och beskydda dem är vad som gör livet värt att leva, både för män och för kvinnor. Den här kärleken är inte en känsla begränsad till en (hetero)sexuellt präglad kärleksrelation, utan gäller uttalat alla de människor man betraktar som sina vänner.²³⁵

²³⁴ Kap 138, kap 279, kap 444-446

²³⁵ Ex Kap 12 s 14.

vuxna huvudpersonerna är ensamstående det normala civilståndet. Vi får veta att Jiraya närt en hopplös förälskelse i Tsunade sedan tonåren, och två av de vuxna ninjorna har en mycket diskret romans, i övrigt har romantisk kärlek inte stor plats.

Vid flera tillfällen framhålls att Naruto är en person som får andra att förändras till det bättre. Hans vägran att ge upp även när det verkar hopplöst inspirerar, och hans naiva tilltro till sig själv och andra får även omgivningen att växa.²³⁰ Att kärlek är nödvändigt för att göra människor till människor går som en röd tråd genom berättelsen. Romantisk kärlek har en undanskymd plats, men en vidare tolkning av begreppet som går utanför sexuella begärsvägar är central. Att människor inte bara måste *bli* älskade utan själva älska understryks.

11.2 HAT

Narutos bästa vän Sasuke är till en början besatt av att döda sin äldre bror Itachi som för flera år sedan utplånade hela deras släkt, och han söker upp Orochimaru för att få hjälp att bli starkare med otillåtna tekniker. Orochimaru, en av de tre legendariska ninjorna, lämnade en gång byn i besvikelsen över att inte bli utsedd till hokage, ledare. Han hatar byn, och i synnerhet sin gamla lärare, den man som är hokage i seriens början. Orochimarus syfte med att hjälpa Sasuke, är att göra honom stark för att sedan ta över hans kropp, men hans planer går i stöpet när Sasuke istället dödar honom.²³¹ När Sasuke får veta att det var byns äldsteråd som beordrade Itachi att mörda familjen, blir han istället besatt av att hämnas sin bror.²³²

Akatsuki, den onda organisationen som vill ta över världen, har en ledare som heter Pain. Det visar sig att Pain som barn togs om hand av Jiraya, en av de tre legendariska ninjorna, och Narutos sista lärare. Jiraya hittade Pain och hans två kamrater som var föräldralösa, levde med dem i ett par år, men övergav dem plötsligt en dag när han ansåg att de var tillräckligt stora för att klara sig själva. Den föräldralöse Pain klarade inte av att bli övergiven, utan började hata människorna.²³³

²³⁰ Ex kap 279 s 7-9; kap 356 s 14-17.

²³¹ Kap 344 - kap 346 s 8.

²³² Kap 403 s 17; Kap 404 s 11.

²³³ Kap 372-373.

11.1 KÄRLEK

Barnens tränare utvecklar starka band med sina adepter och pratar öppet om det. Vi får se Narutos lagledare hålla om honom och trösta honom när han är upprörd över att en annan pojke skadats allvarligt. Den skadade pojkens ledare gråter öppet och säger hur mycket han älskar sin elev.²²⁴

Under handlingens gång förstår Naruto mer och mer hur hans lärares omsorg om honom hindrat honom från att bli ett monster, hur demonen som är inkapslad i honom skulle ha kunnat användas för att skada. Till hjälp för den här förståelsen är pojken Gaara från en annan by som Naruto träffar under proven. Även Gaara har en demon inkapslad i sig, men till skillnad från Narutos fall, var inkapslingen av demonen i Gaara tänkt som ett stridsvapen. Han är född för att vara värd åt demonen. Eftersom alla var rädda för Gaara och skämde bort honom, men ingen älskade honom, blev han oförmögen att själv älska och ser som sitt enda mål med livet att döda andra.²²⁵ När Gaara ser kärlek och omtänksamhet får han svår huvudvärk och blir tillfälligt kraftlös.²²⁶ Naruto förstår Gaara och ser likheten mellan dem, men också skillnaden att Naruto själv hade en människa som brydde sig om honom, och så småningom vännerna i laget.²²⁷ Mötet med Naruto förändrar Gaara, han är inte längre ensam, utan har en vän i Naruto, och han går från att vara ett blodtörstigt monster till att bli människa och *kazekage*, högsta ninja i Vindlandet.²²⁸ Stor vikt läggs vid Narutos utveckling i hans jämförelse mellan sig själv och Gaara, men också hur människor måste ha någon att älska för att hitta någon mening med livet.²²⁹

Den kärlek som i första hand omtalas är en filantropisk kärlek till vänner, lagkamrater, landsmän, eller människor i allmänhet, men ett visst mått av heterosexuell romantik förekommer också. Naruto är, åtminstone i seriens början, förälskad i Sakura i samma lag, hon å sin sida är förälskad i Sasuke, liksom en stor del av byns flickor. Istället är flickan Hinata förälskad i Naruto, något han aldrig inser... De här förvecklingarna skapar viss rivalitet mellan barnen, men leder aldrig till någon romantisk kärleksrelation. Även bland de

²²⁴ Kap 86-87.

²²⁵ Kap 97 s 04-19; Kap 129 s 3; kap 131 s 12.

²²⁶ Kap 86 s 11; kap 129.

²²⁷ Kap 97 s 16-19; Kap 132 s 7-12; kap 252; kap 279.

²²⁸ Kap 279 s 11; kap 280 s 3.

²²⁹ Ex Kap 133 s 13-14.

accepteras inte.²²¹ Vi ser några gånger hur en lärare slår till sin elev, eller hur barnen, särskilt i början, hamnar i slagsmål med varandra, men i stort sett löses konflikter verbalt. Slagsmålen tycks ofta vara ett sätt att testa sina tekniker eller fungerar som värdemätare på ens egen styrka, snarare än okontrollerad aggression. Våldet som värdemätare är alltså positivt laddat, och barnen uttalar att de vill strida mot varandra för att mäta sina tekniker, däremot är våldet i sig, i syfte att skada, eller döda, något negativt. Enbart de onda finner något nöje i våldet.²²²

I detta avsnitt gör jag tydligt att tilltron till sig själv, och förmågan att gå vinnande ur de strider man ger sig in i, men även en högre frekvens av våldsutövande och –mottagande är maskulinitetssignifikativa. Våldet är ett nödvändigt ont som inte utövas för nöjes skull, och reglerade strider ses främst som styrkemätare. Våld av sexuell art saknas, vilket kan tolkas som att det inte används som ett maktmedel.

Andra maktmedel än våld har ingen framträdande roll i *Naruto*. Vi förespeglas ett socialt jämlikt samhälle, om det nu beror på att vi bara får se en del av samhället där inga stora sociala skillnader finns, eller om det gäller samhället i stort, framgår inte. Jag visar vidare hur uteslutandet av funktionshinder skapar en norm där manliga kroppar alltid är friska.

11. UTRYMME FÖR KÄNSLOR

En av de saker som tidigt fick mig att intressera mig för manga och anime, var den mängd av känslor som visades upp. Det tycktes vara fullt acceptabelt, även för pojkar och män, att visa upp ledsnad, tårar och övergivenhet likaväl som glädje och kärlek, både med och utan sexuella övertoner. Känslsamhet kopplas ofta till *shojo*, flickmanga,²²³ men jag ser mycket av det i *Naruto* också. Betoningen på känslor är stark i och med att vi får följa tankegångar hos flera olika personer, hur de känner och hur de uppfattar olika situationer. Ofta får vi en återblick som förklarar personens beteende och de känslor som kopplas till den aktuella händelsen.

²²¹ Kap 176 s 4.

²²² Kap 195 s 17.

²²³ Takahashi 2008, 125.

är kamratskap och solidaritet viktigare än oberoende vilket gång på gång påtalas i serien.²¹⁸ Ingen av dessa egenskaper är emellertid något som antas höra ihop med maskulinitet. Som Messner visar, gör tävlingar på lika villkor att skillnaderna mellan mäns och kvinnors förmåga både utjämnas och poängteras. Om tävlingarna utförs på lika villkor för de med sig ett synsätt att både män och kvinnor har samma förutsättningar att lyckas. Om kvinnorna inte är bäst, får det emellertid som funktion att kvinnor ses som sämre än män, eftersom de besebras. Besebrandet har, enligt Connell, en djupare betydelse än rent sportsligt: ”men’s greater sporting prowess [...] serves as symbolic proof of men’s superiority and right to rule.”²¹⁹ Tillfällen som ges för män och kvinnor att tävla tillsammans på lika villkor är dock begränsade. Michael Messner tar upp exemplet med Annika Sörenstams tävling på den manliga golftouren 2003; hon vann inte tävlingen, men hon slog ändå många män.²²⁰ Resultatet av Sörenstams spel på den manliga touren, där hon inte hamnade så högt upp i resultatlistan som hon och publiken var vana att se henne, sågs som ett misslyckande och att hon besegrade ett stort antal män förringades. Eftersom hon aldrig gjorde om försöket, får vi anta att det även var hennes egen tolkning. Flickorna och kvinnorna i *Naruto* lyckas sällan besegra män/pojkar. Att de ändå nått fram till slutprovet och därigenom varit bättre än många pojkar blir mindre tydligt eftersom det inte är något vi ser i bild. Att en strid mellan en pojke och en flicka avgörs till pojkens fördel stannar emellertid kvar på näthinnan, och därmed i minnet.

Flickorna är i numerärt underläge redan när serien startas. Vid de tillfällen till strid som ges i början håller sig flickorna ofta i bakgrunden, alternativt blir de inte utmanade till strid. *Naruto* bryr sig inte om när han beordras hålla sig i bakgrunden, men det gör Sakura, flickan i *Narutos* träningsgrupp. Ibland förekommer även uttalad beskyddarvilja från pojkarna. Längre fram i handlingen ingår flickorna/kvinnorna i arbetslag, men är då ofta läkare som måste skyddas från strid. Våld blir alltså något som i första hand både utförs av och drabbar män och pojkar. Flickorna tränas visserligen i strid och våld, men får sällan tillfälle att utöva det. Undantag finns dock, och när flickorna/kvinnorna hamnar i strid är de skickliga, men arbetar oftast i par. De besebrar med ett undantag inte sin motståndare ensam som pojkarna i många fall gör. Våld får användas för att beskydda människor man tycker om, eller för att genomföra sitt uppdrag. Användningen av våld är dock ganska strängt reglerad och övervåld

²¹⁸ Exempelvis kap 8; 240-243.

²¹⁹ Connell 2005 (1995), 54.

²²⁰ Messner 2005, 317.

ena (förlorande) parten redan erkänt sin rädsla för våldet eller kanske smärtan och förnedringen som kopplas till att bli utsatt för våld. Det är viljan att använda våld, trots ovisshet om hur mycket smärta man själv kommer att tillfogas som är maskulint färgad. De medverkandes totala brist på tvekan inför smärta är signifikant för både kvinnor och män i *Naruto*, däremot finns det skillnad på hur snabb man är på att kasta sig in i strid. I förlängningen kan det tolkas som att det ändå finns en större ovilja att utsätta sig för smärta bland kvinnorna.

I forskning om våld undersöks ofta våld utfört av män, riktat mot kvinnor, och våld kopplat till kriminalitet. Det våld som sker i *Naruto* sker för det mesta under ordnade former, och kan snarare ses antingen som en sorts idrott, i seriens början, och krigshandlingar, ju längre serien fortgår.

Både idrott och krig har kopplats till maskulinitet. Idrotten har en maskulinitetsprägel grundad i den moderna idrottens framväxt runt förra sekelskiftet. Då män i större utsträckning började arbeta utanför hemmet blev barnens uppfostran ännu mer en kvinnlig sfär än det varit då barnen kunde vara med och se vad de vuxna gjorde. Idrotten blev nu ett ”maskulinitetslaboratorium”, där individualism, oberoende, ”fighting spirit”, mod och disciplin var hörnstenar. Egenskaper som lärdes ut av män. I den mån kvinnor idrottade var det i andra grenar än män, och valet av sport var också starkt präglad av klass.²¹⁵ Fortfarande tränar män och kvinnor på olika sätt för att modellera sina kroppar till de överenskomna idealen för respektive män och kvinnor.²¹⁶

För att återkomma till *Naruto* finns här både reglerat våld i form av turneringar, men också oreglerat, i strid. De inblandade kvinnornas tekniker är, som jag redan nämnt, mindre fysiska till sin natur än pojkarna, vilket stämmer bra överens med teorier om våld. Kvinnor antas oftare använda sig av mentalt våld än fysiskt.²¹⁷

Den fighting spirit, det mod och den disciplin, som lärdes ut till pojkar i sekelskiftets idrottssammanhang, är hörnstenar även i den träning som barnen i *Naruto* genomgår. Däremot

²¹⁵ Bonde (1996) 2003, 81-83.

²¹⁶ Connell 2005 (2002), 38; Connell 2005 (1995), 50.

²¹⁷ Edwards 2006, 49.

dessa exempel inte enbart är till *hinder* för barnen kullkastat av cripteori som argumenterar för att funktionshindren kan föra med sig oväntade fördelar.²⁰⁷ Jag väljer emellertid att inte se vare sig inkapslade demoner eller specialförmågor som funktionshinder, och kan då bara konstatera att sådana inte förekommer. Oavsett hur man väljer att se på Naruto och Gaara, ger deras demoner inga synliga fysiska skillnader på barnens kroppar. Frånvaron av fysiska funktionshinder får till resultat att en fulländad, frisk, kropp blir självklar i konstruktionen av maskulinitet (liksom femininitet).

Dessa två frånvaroaspekter skiljer sig åt så till vida att social klass inte saknas på samma sätt som funktionshinder. Resultatet blir dock i båda fallen att en hegemoni skapas. Inte genom att jämföras med vad de *inte* är som i fallet med olika maskuliniteter, utan genom ett normgörande som blir totalt eftersom alternativ saknas. Representationens roll i skapandet av normer genom uteslutande, eller som i Gledhills citat ovan, makten att definiera, blir tydlig.²⁰⁸ Skapandet av normalitet på detta sätt får till funktion att de som har definitionsrätten lyckas få just deras världsbild att verka naturlig och ofrånkomlig och bäst för alla.²⁰⁹ I exemplet *Naruto* finns en sådan naturlighet avseende friskhet, och de första 400 kapitlen även avseende vithet.

10.5 DISKUSSION

I litteratur om våld, finns en samsyn om att våld och maskulinitet i de flesta kulturer²¹⁰ hör ihop,²¹¹ vilket inte nödvändigtvis betyder att alla maskuliniteter är våldsamma.²¹² Våld eller hot om våld används för att hålla kvinnor och svagare män under kontroll.²¹³ Om det fungerar är det inte bara själva våldet, utan i minst lika stor utsträckning rädslan för våld som är genuskodad, eller snarare bristen på den. Visserligen kan man tänka sig att det är mer maskulint laddat att besegra någon med våld än att bli besegrad,²¹⁴ men det finns en skillnad mellan situationer där båda (alla) opponenter vågar sig på våldet, och de där enbart hotet om våld är tillräckligt avskräckande för att hindra någon. När hotet i sig är tillräckligt har den

²⁰⁷ Moreno 2002, 2-4.

²⁰⁸ Även Dyer (2005) 1997; Dyer 1999.

²⁰⁹ Dyer 1999, 298-299

²¹⁰ Connell 2005 (1995), 33, 47.

²¹¹ Kimmel 2002; Hatty 2000; Edwards 2006.

²¹² Kimmel 2002, 244; Edwards 2006, 49-62; Connell 2005 (1995), 47.

²¹³ Connell 2005 (1995) 83, 89-100.

²¹⁴ Edwards 2006, 61; Se också Kimmels (2002) s 257 diskussion om mäns förödmjukelse inför kvinnlig sexualitet och let-down, och de våldsrelaterade termer som används i sammanhanget.

10.4 FRÅNVARONS BETYDELSE

En mycket viktig aspekt när det gäller makt är vem som har rätten att definiera vad och vilka som räknas. I fallet *Naruto* finns, som jag redan diskuterat, bara det som seriesidorna visar. De som har definitionsrätt är med andra ord Masashi Kishimoto som skapare och jag som uttolkare. Jag kan i detalj studera Kishimotos verk och göra mina tolkningar, men det som inte finns (eller som jag inte hittar) kan bara analyseras i form av sin frånvaro. Denna frånvaro är mycket viktig, representation med Stuart Halls ord, "works as much through what is *not* shown as through what is"²⁰⁴ Frånvaro ofta svår att upptäcka, inte minst då den samspelar med normen: "'hegemony' is won in the to-and-fro of negotiation between competing social, political and ideological forces through which power is contested, shifted or reformed. *Representation* is a key site in such struggle since the power of definition is a major source of hegemony."²⁰⁵ Det är just när den inte omnämns som hegemonin befästs, en motivering till en frånvaro antyder istället ett motstånd, en medvetenhet om att något borde finnas med men inte gör det.

Som jag skrev inledningsvis avser jag inte att täcka in alla tänkbara kategoriseringar eftersom jag menar att det gränsar till positivism att påstå sig ha upptäckt allt. Jag vill emellertid kort diskutera några frånvarande element jag lagt märke till.

Klasskillnader tycks, som jag konstaterat ovan, saknas. Ekonomiska eller sociala faktorer används med andra ord inte som maktmedel *bland, av* eller *mot* seriens huvudpersoner. Pengar är ytterst sällan förekommande. Det finns dock inget som förhindrar att barnen i ninjaskolan går där just för att de tillhör en speciell samhällsklass, eller att deras utbildning på grund av höga kostnader utesluter dem vi inte får se. Frånvaron av sociala skillnader kan alltså bero på att alla befinner sig inom samma sociala skikt.

Vidare är alla i serien friska. De ådrar sig skador i strid som i de flesta fall kan läkas, eller så dör de av sina skador. Aldrig av sjukdom. Det finns heller inga fysiska funktionshinder av de typer vi känner till. Narutos och hans vän Gaaras inkapslade demoner skulle kunna tolkas som en form av sådana, liksom de specialförmågor några av barnen fått i arv.²⁰⁶ Argumentet att

²⁰⁴ Hall 2003 (1997) 59

²⁰⁵ Gledhill 2003 (1997), 348.

²⁰⁶ Uchihaklanens *sharingan* är det mest uppenbara exemplet, kap 224-225

som visar att kvinnor är mer benägna att använda mentalt våld än fysiskt.¹⁹⁸ De flesta pojkar använder också tekniker som gör att de kan vinna på avstånd, men pojkarna hamnar även i regelrätta fysiska slagsmål, vilket flickorna sällan gör. Det som vi i vanliga ordalag menar med fysiskt våld är alltså förbehållet pojkar och män, även om det aldrig sägs rent ut. Eftersom flickorna sällan deltar i strid, och ofta förlorar när de väl gör det, är det pojkarna som omtalas i beundrande ordalag för sin styrka, intelligens och skicklighet.

10.3 ÅLDER

Skillnad i ålder har jag i tidigare studier av manga sett som en viktig maktfaktor. I skolmiljö har exempelvis elever som bara går en årskurs högre en självklar auktoritet över yngre elever.¹⁹⁹ I *Naruto* är den vikt som läggs vid åldersskillnad begränsad. Samtalstonen mellan lärare och elever är kamratlig, och skillnader mellan elever mäts enbart i skicklighet att använda sina tekniker. Om någon form av status skall läggas till ålder är det snarare de yngre som tar del av den. Detta gäller i synnerhet Naruto själv som ständigt lyckas få människor att tro på honom,²⁰⁰ men även andra exempel då unga besestrar äldre.²⁰¹ Jag vill återigen återkomma till betydelsen av att väl kunna hantera sina tekniker. De äldre, lärarna, har naturligtvis haft mer tid på sig att träna och utveckla sig. De yngre ser de äldre som någon som kan lära dem att bli bättre. Det är inte åldern i sig som äras, vilket jag sett exempel på i annan manga, det är skickligheten. Därför kan Naruto, som i seriens nuvarande²⁰² fas är 16 år, vara byns, för närvarande mest hyllade ninja.²⁰³

Att ålder inte används som maktfaktor kan sägas väl ingå i den diskurs av jämlikhet som betonas i *Naruto*. Vem som helst, tycks det, kan, i teorin, nå hur långt som helst. Att barn och unga är framgångsrika i ett media riktat till just dem, kan väl inte heller sägas vara ovanligt.

¹⁹⁸ Edwards 2006, 49.

¹⁹⁹ Linderström 2007, 25.

²⁰⁰ Kap 279 s 8-9; Kap 448-449.

²⁰¹ Kap 363.

²⁰² Augusti 2009, ca kap 459.

²⁰³ Kap 450 s 2-9.

är vanligt i västerländsk populärkultur,¹⁹¹ och inte heller en feminin kodning av mediet.¹⁹² Jag återkommer till detta längre fram. Teknikerna som används av de personer vi lärt känna under seriens gång, antas vi känna till, men ofta har han eller hon tränat fram en ny teknik som varken läsaren eller övriga lagkamrater har sett tidigare. Det verkar också råda någon sorts hedersbegrepp som gör att övriga i gruppen inte faller in i striden, detta gäller även de onda, förrän lagkamraten ser ut att förlora. Striden går som envig så länge som möjligt, men har man möjlighet hjälper man varandra när livet står på spel. Samtliga inblandade i striden är mycket intresserade av varandras tekniker. Det kan naturligtvis förklaras med att de måste kunna dem för att besegra sin motståndare, men jag tolkar det också som ett genuint intresse för andra tekniker och förmågor.

Sexuellt våld förekommer varken i handling eller i tal, och vad det verkar, inte heller i de medverkandes fantasi. När en flicka hittas sovande på en bänk tidigt på morgonen av två vuxna män är deras enda kommentar ”if you sleep at a place like this, you’ll catch a cold”¹⁹³ De faror som lurar på män och kvinnor är desamma; ond, bråd död eller allvarliga skador i strid eller krig. Ingenting annat. Den hotbild med våldtäkt som ett sätt att hålla kvinnor under kontroll som Connell med flera refererar till,¹⁹⁴ och som begränsar kvinnors tillträde till, och rörelseutrymme i det offentliga rummet, saknas med andra ord helt. I detta skiljer sig *Naruto* från amerikansk populärkultur, där kvinnliga huvudpersoner mycket ofta utsätts för, eller hotas att utsättas för sexuellt våld.¹⁹⁵ När kvinnor utsätts för (eller antas ha utsatts för) sexuellt våld görs de, som Susan Faludi visar, till offer och förlorar sin agens. Det sexuella våldet blir underförstått en orsak till varför männen måste gripa in och rädda kvinnorna, vilket i sin tur förminskar kvinnornas funktion som människor kapabla att klara sig själva.¹⁹⁶

Attributen och teknikerna som de stridande använder sig av skiljer sig åt mycket, men intressant är att flickorna genomgående använder sig av mer feminint laddade ”vapen” som pappersblommor, musik och solfjädrar,¹⁹⁷ De är sällan inbegripna i närstrid, utan använder fällor och illusionstekniker där närkontakt undviks. Detta stämmer väl med teorier om våld

¹⁹¹ Lehman 1993, 58

¹⁹² Gledhill 2003 (1997), 349.

¹⁹³ Kap 182 s 3.

¹⁹⁴ Connell 2005 (1995), 82-84, 231-232, Kimmel, 2000, 106.

¹⁹⁵ Gallagher 2006, 204.

¹⁹⁶ Faludi 2007, 215-258.

¹⁹⁷ Solfjädrar används i en japansk kontext även av män, men i en västerländsk ger de, anser jag, associationer till femininitet och passivitet.

för att som tidigare befästa sitt utanförskap, närmar han sig nu den hegemoniska maskuliniteten.

Fysisk styrka omtalas inte särskilt mycket, och när den gör det, mest i samband med Tsunade, den kvinnliga ninja som blir byns nya ledare. Råstyrka är alltså inte ett maskulinitetssignum. Mental styrka, i synnerhet när den tar sig i uttryck som självförtroende, är däremot tydligt kopplat till maskulinitet, och dess motsats, tvivel på sin egen förmåga, till femininitet.

10.2 VÅLD

Ninjorna som seriens huvudpersoner utbildas till, har som främsta syfte att beskydda byn och i förlängningen, landet, men kan också skickas ut på uppdrag som betalas av en uppdragsgivare utifrån. Beskyddet och uppdragen innebär nästan alltid någon form av våld, och under utbildningen tränas också barnen i att strida mot varandra. Hur själva våldet går till är i många fall oklart. Personen ifråga uttalar några ord för att samla sin chakra och utföra sin speciella teknik. Som jag redan nämnt är vissa av teknikerna snarast åt det magiska hållet, medan andra är mer fysiska. Ju längre serien pågår, ju fler exempel på ”magiska” tekniker får vi. I striderna, som nästan uteslutande görs en mot en, förstår vi att människor blir skadade eftersom de blöder ur munnen, blir svaga och ibland även dör. Hur själva skadorna uppstått är emellertid mer oklart. Ibland visas sparkar och knytnävar, och övriga tekniker kan ibland enbart syfta till att ge tillfälle till att komma tillräckligt nära för att utdela sparkar och slag. Ofta är teknikerna emellertid egentligen inte våldsamma i sig. De kan vara illusionstekniker som gör motståndaren oförmögen att strida mer då han/hon mentalt förflyttas till en annan plats eller helt enkelt börjar slåss mot luftspöken, eller olika sätt att få kontroll över den andres kropp så att den inte längre kan anfälla.

De olika personernas olika attacker förklaras alltid för läsaren. Vi får läsa vad motståndaren tänker, och kan därigenom följa hans/hennes förståelseprocess. Om något är oklart förklaras det i de samtal mellan kontrahenterna som det alltid finns tid för såväl under strid som i pauserna mellan de olika attackerna.¹⁹⁰ Det myckna talet är här inte en svaghetsmarkör, vilket

¹⁹⁰ Se även Napier 2005, 133 för kommentar om tal under strider.

undantaget att vissa av flickorna saknar självförtroende,¹⁸⁴ vilket inte existerar bland pojkarna. Här skall trots allt sägas att flickorna, likaväl som pojkarna kämpar tills de bokstavligen faller ihop, ibland med livshotande skador. Endast vid några få tillfällen ger någon upp medan han (det är alltid en han) fortfarande står upp. I alla fall utom ett beror det på att pojken ifråga bara är vid tävlingen som Orochimarus spion och egentligen inte vill examineras.¹⁸⁵ Det sista fallet är Shikamaru, den lata pojken som inte tycker om flickor, som ger upp en strid han i praktiken redan vunnit.¹⁸⁶ Shikamaru blir trots allt godkänd, hans lättja framställs aldrig som ett problem eftersom han är en så enormt skicklig taktiker. Snarare blir den en garanti för att inte ett enda steg i hans planer görs i onödan.

Det dåliga självförtroende som några av flickorna ger prov på har bara en motsvarighet hos pojkarna, och då i en inte så uttalad form. Shikamarus bästa vän, Choji, är mest intresserad av mat, vilket flera gånger visas både i bild och narrativt. Han utmärker sig genom att inte vara slank som de övriga. Han verkar ointresserad av ninjaskapet och anses i byn inte vara någon framstående ninja, men väljs ändå av Shikamaru som deltagare i dennes första egna uppdrag som examinerad ninja. Choji, får vi veta, väljs uttryckligen för att han och Shikamaru känner varandra väl och att de arbetar bra ihop. När tillfälle ges stannar Choji kvar för att ensam slåss mot en motståndare, medan övriga fortsätter. Choji anser sig vara den sämsta ninjan i gruppen och väljer att offra sitt liv för att de andra skall fortsätta.¹⁸⁷ Till sin förvåning lyckas han besegra sin motståndare. Detta är första och enda gången någon pojke uttrycker bristande tilltro till sin förmåga, och jag tycker det är intressant att det blir just Choji som gör det; hans fetma antas göra honom oattraktiv för flickor,¹⁸⁸ och han förlorar sin enda match i uttagningstävlingarna utan att verka bry sig så mycket om det.¹⁸⁹ Hans lugn är inte det iskalla, koncentrerade planerandet som andra ”lugna” pojkar visar upp, utan ett godmodigt ointresse, en *passivitet*, uppenbarligen döljande en antagen oförmåga. Choji skiljer sig alltså från de andra pojkarna genom sin feminint präglade maskulinitet, i enlighet med Connells teorier en underordnad sådan, men får tillfälle att förändra den genom sin oväntade seger. Den feminint kodade oförmågan att besegra någon ensam och det likaledes feminint kodade dåliga självförtroendet slås i spillror, och Choji klättrar ett par steg på maskulinitetsstegen. Istället

¹⁸⁴ Kap 36 s 7.

¹⁸⁵ Exempelvis kap 66.

¹⁸⁶ Kap 108 s 19.

¹⁸⁷ Kap 189.

¹⁸⁸ Kap 96 s 13; kap 174 s 9.

¹⁸⁹ Kap 87 s 19; kap 96 s 12.

10. MAKT OCH MAKTMEDEL

Makt och brist på densamma är en viktig faktor i konstruktionen av maskulinitet, och utövas ofta med hjälp av våld och hot om våld. Dessa har därmed en nära koppling till maskulinitet, ett samband med den aktivitet och passivitet som jag nämnde ovan; att utöva våld är aktivt, att ta emot eller välja bort våld är passivt, i förlängningen maskulint respektive feminint kodat. Jag har undersökt om och i vilken utsträckning våldet i *Naruto* är maskulinitetssignifikativt, och hur det används, samt om det finns andra sätt att utöva makt.

10.1 STYRKA

Kroppslig styrka må vara viktig, men i *Naruto* är mental styrka ännu viktigare och framför allt viljan att lära sig. Det betonas ofta hur hårt barnen arbetar för att lära sig de olika stridsteknikerna. Visserligen har vissa mer fallenhet än andra, och naturligtvis är det färdiga resultatet viktigast, men det är viljan att bidra med hårt arbete och lägga många timmar på träning, som beundras och omtalas. Att det är arbetsförmågan och framför allt arbetsviljan som premieras liknar den syn på genus som presenteras i Ella Johanssons undersökning av maskulinitet hos skogshuggare i Norrland på 1800-talet som presenterats tidigare, och som, menar jag, är en orsak till den samsyn på mäns och kvinnors värde och förmåga som finns i serien.

För att behärska de olika teknikerna krävs att personen kan kontrollera sin inre energi, den så kallade *chakran*. Eftersom kroppslig styrka har ganska underordnad betydelse, borde flickorna, i teorin, ha lika stor chans att bli skickliga som pojkarna. Då flickorna antas kunna vara lika bra som pojkarna, omtalas ingen form av styrka, teknik eller skicklighet som ett maskulinitetssignum. Istället är *Naruto* den första plats där jag hört någon säga ”om du förlorar är du ingen kvinna”.¹⁸³ Samtidigt blir flickornas oförmåga att besegra pojkarna ett femininitetssignum. Pojkar och män *är* bättre, får bättre resultat trots att flickorna jobbar lika hårt. Vi får aldrig någon förklaring till att flickorna lyckas sämre än pojkarna i strid, med

¹⁸³ Kap 73, s 5.

lyckas med sina strider, eller ens tillåts delta. Denna brist på deltagande i det barnen utbildats till är problematisk. Flickornas arbetsvilja ifrågasätts inte, men ofta blir de förhindrade strida, och mot sin vilja passiviseras de. Att passivitet respektive aktivitet är två centrala faktorer i föreställningar om kön visar Ann Kroon i sin avhandling om bestämning av kön inför diagnostisering av så kallad ”primär transsexualism” som i förlängningen kan ge rätt till könskorrigering kirurgi.¹⁸² Könskorrigering får i Sverige enbart utföras efter lång utredning för att säkerställa personens ifråga ”inre kön”. De tester som utformats för ändamålet kan antas belysa vilka egenskaper som är avgörande för bestämmandet, det vill säga vilka egenskaper som anses vara könsspecifika. Här visar sig aktivitet respektive passivitet spela en närmast avgörande roll.

Jag har i ovanstående kapitel visat att kvinnorna i *Naruto* passiviseras i tolkningen av både de representativa och de ickerepresentativa tecknen, narrativt såväl som i sin representation, med indirekta medel. De hamnar sällan i strid, och när de gör det lyckas de sällan helt besegra sin motståndare. Kvinnornas strider och tekniker tecknas enklare och tydligare, vilket gör att de verkar mindre rörliga och att deras tekniker är mindre avancerade. De tvivlar på sin egen förmåga, lyder order, och övertalas att överge sina ursprungliga ståndpunkter. Genom arbetsdelning blir de föremål för beskydd snarare än jämbördiga stridspartner och de saknar uttalat syfte med varför de vill leva sina liv på detta våldsamma sätt. Jag har också visat att bildframställningen av kvinnor och män skiljer sig åt. Kvinnorna sexualiseras i såväl som klädsel som avbildningsvinklar. I synnerhet vinklarna antyder att kvinnors kroppar bör betraktas. Det finns alltså en ganska tydlig skillnad på män och kvinnor, men det talas inte om den.

Eftersom det finns många fler män än kvinnor i serien, finns det större variation i representationen av männen. De exempel jag givit på passivitet när det gäller kvinnor förekommer i vissa fall hos männen. Att lyda order anses till exempel normalt, och gäller även männen, men flera exempel finns på män som inte lyder order, och inte heller bestraffas för det, medan kvinnorna aldrig provar. Exemplen jag givit blir alltså signifikativa för feminina uttryck, men deras motsats blir inte nödvändigtvis signifikativa för de maskulina.

¹⁸² Kroon, 2007. I begreppet könskorrigering kirurgi ingår även exempelvis hormonbehandling och röstträning.

Johansson visar att männens uppträdande präglades av en frånvaro av ”machismo” och hur kvinnorna beundrades och sågs upp till, både av de vuxna männen och av pojkarna.

*Johansson menar att den polarisering (mellan genus) som ofta antas ligga till grund för konstruktioner av maskulint och feminint kanske inte är nödvändig. Kontraster och inbördes relationer tycks ha lite att göra med hur män och kvinnor bedömdes.*¹⁷⁷

Det här levnadssättet ger större möjlighet till personlig frihet för individen. Om arv och landegendomar inte kan förenas genom uppgjorda äktenskap, minskar anledningen till att se barn som handelsvaror, och därmed minskar behovet av att kontrollera deras beteende och sexualitet. När det också är skicklighet och arbetsvilja som värderas högst av allt, istället för medfödda egenskaper som utseende och pengar, finns möjligheter att genom egen kraft förändra sin situation.¹⁷⁸ Mycket av det som Johansson beskriver återfinns i *Naruto* I *Naruto* omtalas pengar mycket sällan, och aldrig i samband med personlig status.

Pojkar och flickor i *Naruto* går tillsammans i skolan, jobbar och strider tillsammans, och det finns därför begränsat utrymme för skapandet av den Andre som ofta kan finnas i de homosociala grupper som beskrivs av Sharon Bird eller Jesper Fundberg. Bird visar hur män beskriver kvinnor som icke-tävlingsinriktade eftersom män, enligt deras resonemang är det i väldigt hög grad, och tävlingsinriktning antas vara ett tecken på maskulinitet. Genom att vara tävlingsinriktade bevisar de därmed sin ”icke-kvinnlighet”¹⁷⁹ I Fundbergs exempel från ett pojkfotbollslag, är skämtandet om det som pojkarna och männen *inte* vill vara, det vill säga kvinnor (kärringar), bögar eller svartskallar mycket vanligt. Pojkarna och männen som alla tillhör en vit, (heterosexuell?) medelklass, skämtar ”nedåt” om man begrundar en statusstege vad gäller hegemonisk maskulinitet. Även om deltagarna anser skämtandet vara harmlöst, bidrar det till en legitimisering av deras egen känsla av överlägsenhet.¹⁸⁰ Det här skapandet av Andra, underlättar i behandlingen av dessa Andra som mindre mänskliga, och därmed med minskad rätt till att tas på allvar och andra mänskliga rättigheter.¹⁸¹

I *Naruto* ser jag inte så mycket öppet skapande av Andra, vare sig det gäller nationalitet, genus eller ens ålder. Däremot finns det skillnader mellan män och kvinnor i vilken mån man

¹⁷⁷ Johansson 1989, 2003, 67.

¹⁷⁸ Johansson 2003.

¹⁷⁹ Bird 1996, 127-128.

¹⁸⁰ Fundberg 2003, 160.

¹⁸¹ Hall 2003 (1997) II.

genus. Jag ser en koppling mellan betoningen på arbetsvilja, frånvaron av sociala skillnader (som kommer att diskuteras mer längre fram) och avsaknaden av betoning av könsskillnader.

Jag menar att det går att relatera detta faktum, att könsskillnader inte betonas, till att de lever i ett samhälle som betonar arbetsvilja och där det finns en frånvaro av sociala skillnader. Den här kopplingen betonas också av Ella Johansson, som studerat ett samhälle där levnadsnivån är ganska jämn, och där alla är beroende av varandras arbete. Avståndet mellan 1800-talets skogshuggare i Norrland, som är Johanssons forskningsfält, och påhittade människor i ett Fantasyjapan, kan tyckas långt. Jag menar dock att just de utplånade sociala skillnaderna och i synnerhet, betoningen på hårt arbete kan ses som förklaringar, i båda fallen, till en frånvaro av *värdeskillnad* grundad i genus. Jag vill också, återigen, framhålla arbetsdelningens roll i att skapa skillnader mellan män och kvinnor. Ju mindre insikt människor av skilda kön har i den andres arbetsuppgifter, desto svårare att bedöma hur viktigt eller slitsamt den andres arbete är. I Johanssons exempel finns en tydlig arbetsdelning, men eftersom allt arbete som utfördes var synligt och dess nödvändighet uppenbar för alla, kunde inte något arbete misskrediteras.

Johansson beskriver hur människors överlevnad i den ganska karga miljön i Norrland byggde på mäns och kvinnors hårda arbete. Människor som arbetade hårt hade hög status, oavsett kön. Arbetsförmåga och driftighet togs alltid upp i beskrivningen av människor. Samhället var förhållandevis jämställt, frånvaron av stora egendomar gjorde att arv hade liten betydelse, därför hade män och kvinnor stor frihet att själva välja sin partner.

Att arbetsvilja var högt skattad och högt sedd betydde inte att män och kvinnor hade samma arbetsuppgifter.¹⁷⁴ Kvinnors jobb var delvis mindre fysiskt betungande, men tog aldrig slut; en ändlös räckvidd av uppgifter. Män, däremot hade perioder av hårt arbete varvat med vila. Både män och kvinnor värderades utifrån sin position som arbetare. Genus var relevant i ordval och arbetsuppgifter, men männen beskriver med beundran sina mödrars arbetsvilja och ser dem som förebilder.¹⁷⁵ Omanlig betyder inte med självklarhet femininiserad eftersom även kvinnor får status av hårt arbete. Den arbetsamma personen får trygghet i sin maskulinitet och femininitet.¹⁷⁶

¹⁷⁴ Johansson 1989, 2003, 68.

¹⁷⁵ Johansson 1989, 2003, 77.

¹⁷⁶ Johansson 1989, 2003, 78.

Inga flickor har uttalade mål, vi får inte veta vad som driver dem, en tydlig livsplan är i serien förbehållet pojkarna. Den här livsplanen ger struktur och motivation till pojkarnas träning, vilket flickorna saknar, men den ger framför allt tyngd och allvar åt deras arbete.

Narutos mål är som nämnts tidigare att så småningom bli hokage, högsta ninja. Den som utses när den gamle hokagen dör, Tsunade, är egentligen andrahandsvalet till ny hokage. Först utses hennes kollega Jiraya, men han anser sig vara en alltför "free spirit" för att kunna tänka sig att stanna i byn, och erbjuder sig istället att leta rätt på henne.¹⁷⁰ Inte heller Tsunade är till en början intresserad av posten, hon har efter svåra personliga förluster levt ett utsvävande liv med spel och dobbel och slutat som shinobi. Till skillnad från Jiraya låter hon sig emellertid övertalas, hennes nej respekteras inte, och hon ger till slut efter.¹⁷¹ Tsunades liv framställs som olyckligt och planlöst, hon saknar med andra ord det mål som män i allmänhet lever efter. Jirayas fria liv, som vi inte vet mycket om förutom att han reser runt och skriver kärleksromaner, antas istället bero på hans eget fria val. Han *väljer* att inte ha ett mål, vilket i sig blir en livsplan, medan Tsunades avsaknad av mål gör henne försvarslös när plikten kallar.

Oviljan att respektera Tsunades vägran att acceptera hokageposten kan ses som ett exempel på hur kvinnor ofta förväntas sätta andras behov före sina egna.¹⁷² När Jiraya tackar nej accepteras det utan större protester, medan Tsunade däremot utmanas och övertalas. Detta gäller även efter att hon intagit posten som byns ledande ninja.¹⁷³ Det är alltså inte bara så att flickorna har en större benägenhet att lyda order, deras vägran att göra det accepteras inte heller, medan pojkarnas i flera fall godtas.

9.5 DISKUSSION

Min analys av de faktorer som skiljer på män och kvinnor visar att i teorin, i det direkta tilltalet, är män och kvinnor jämställda i *Naruto*. De går i skolan tillsammans och utbildas på samma villkor. Behandlingen av barnen tycks vid första anblicken inte alls ta hänsyn till

¹⁷⁰ Kap 140 s 11-13.

¹⁷¹ Kap 171 s 11-12.

¹⁷² Connell 2005 (2002), 137.

¹⁷³ Kap 331 s 1-10.

I konstruktionen av en hegemonisk maskulinitet blir markeringen av de beteenden som inte är hegemoniska viktiga som illustration. Jag menar att de onda i sin fåfänga och sitt bristande allvar (vilka båda två är feminint kodade i en västerländsk kontext) fungerar som exempel på hur den hegemoniska maskuliniteten *inte* ser ut. Viljan till våld kan också ses på ett exempel på en underordnad maskulinitet, en överdriven sådan.¹⁶⁷ Om den feminina maskuliniteten är underordnad den hegemoniska på grund av att den inte är tillräckligt maskulin, har den överdrivna gått över gränsen åt andra hållet. Våld för våldets egen skull, är inte en del av den hegemoniska maskuliniteten i *Naruto*, det är något som främst används i självförsvar. De onda skiljer sig alltså från den hegemoniska maskuliniteten genom ett görande av maskuliniteter som är både feminint *och* för överdrivet maskulint kodade.

Flera av de ”onda” personerna har beteenden och utseenden som skiljer sig från de ”goda”. Fnissigheten och den självmedvetna lekfullheten vissa av dem visar upp skiljer sig markant från det allvar och den sorg som präglar de goda i serien. De flesta huvudpersonerna berättar om stora personliga förluster i form av familjemedlemmar, vänner och älskade som dött på brutala sätt. Detta förekommer även bland de onda, vars beteende ofta förklaras, men den avsaknad av allvar som några av dem visar upp saknar motsvarighet bland de goda.

9.4 BEHOVET AV ETT MÅL

Bland barnen finns flera stycken som har uttalade syften med att bli ninjor, alla är pojkar. Naruto vill ha bybornas respekt och bli hokage, den högsta ninjan, andra har motiv som hämnd på eller för familjemedlemmar. Några vill helt enkelt överbevisa dem som tvivlat på dem, de kan ses som exempel på en “... man whose masculinity is restored in the search for justice”¹⁶⁸ Sökandet efter upprättelse och rättvisa är ett område där män i en västerländsk kontext har utrymme för att visa känslor. Män bör i andra fall ha kontroll, känslor kopplas till irrationalitet och det kvinnliga.¹⁶⁹ I *Naruto* finns det utrymme för män att visa känslor, vilket kommer att diskuteras närmre nedan. Sökandet efter upprättelse som det enda sättet män kan uttrycka känslor, är inte lika nödvändig. Kanske är den här istället något som gör skillnad på män och kvinnor.

¹⁶⁷ Se Connell 2005 (1995), 109-119 om protest masculinities.

¹⁶⁸ Mc Kay et al 2005, s 275.

¹⁶⁹ Christopher 2004.

intuitivt, och därför inte alltid medvetet tas ställning till. Framställningen av kvinnor och flickor som kommit in i puberteten, talar emellertid sitt tydliga språk; kvinnors kroppar bör såväl framhävas som tittas på.

9.3 OROCHIMARU, AKATSUKI AND THE BAD GUYS

Ganska tidigt i serien får vi höra talas om en person som heter Orochimaru. Vi förstår att han är ond och att han av någon anledning är ute efter Narutos vän Sasuke. Han saboterar uttagningsproven för ninjor och dödar byns ledare. Senare får vi veta att han utvecklat en teknik för återfödelse i en ny kropp och det är detta han vill ha Sasuke till. Orochimaru har många kopplingar till ormar, hans återfödelse teknik liknar en orms, och han har också en orm som en sorts hjälpdjur han kan tillkalla. Han har långt, utsläppt hår och ögon som ser ut att vara sminkade, vilket gör att jag tolkar honom som feminint kodad, kanske är det istället hans likhet med en orm som framhävs.

Lite senare, i kapitel 143, presenteras en grupp som kallar sig Akatsuki. De är ett antal mycket skickliga ninjor som under sin ledare Pain, är ute efter världsherravälde. Akatsuki består med ett undantag av enbart män, flera av dessa män är fantastiskt vackra, med långt hår och nagellack. De är ofta barnsligt förtjusta i att förklara sina tekniker på det sätt som de onda i fiction ofta är. De kan vara ytterst omständliga i sin väg till att döda sin motståndare, fåfängt förvissade om att de inte kan förlora. Åtminstone två av dem är lite fnissiga. En talar om sin sprängteknik som konst, och ger intryck att det bara är denna ”konst” som är viktig för honom, en annan utför hela tiden en slags religiösa ritualer. När de slutligen förlorar uttrycker de förvåning på ett lite barnsligt, öppet sätt. De är med andra ord ganska långt från det respektfulla, våldsundvikande ideal som presenteras bland de ”goda” ninjorna. Den här lättsamheten och skämtandet i situationer som ofta slutar med död, kan tolkas som extrem ondska eller sinnessjukdom, men jag vill argumentera för att den också kan ses som ett avsteg från den hegemoniska maskuliniteten. De män som valt den onda sidan har gjort det för att de förlorat närstående och inte orkat stå emot hatet som detta skapat, något jag kommer att diskutera längre fram. Det är dock viktigt att förstå att de inte är födda onda, utan att olyckliga omständigheter fört dem dit.

iscensätter maskulinitet och femininitet på samma gång när de ”kombinerar maskulin tuffhet med feminin förföriskhet”¹⁶² I de texter jag läst förespråkas den förra åsikten främst av kvinnliga forskare och den senare av manliga. Detta kan ses som en belysning av kulturell kompetens, olika erfarenheter skapar olika tolkningar.¹⁶³

Våldsamma kvinnliga karaktärer utdelar inte bara våld, de utsätts också för det, och oenighet råder om huruvida våld mot kvinnor i populärkultur skall ses som ett steg i jämlikhetsriktning eller inte. Våld mot sexualiserade kvinnor skapar ett samband mellan sex och våld som inte finns när våldet drabbar mäns, antaget osexualiserade, kroppar.¹⁶⁴

Tsunade omtalas några gånger som väldigt vacker, men hon är också den enda vars utseende egentligen kommenteras. De flesta människor i serien tecknas som mycket vackra, men ett par undantag finns. De fula hör enbart hemma bland de onda, vilket är väl i linje med västerländsk framställning.¹⁶⁵ Intressant nog finns två äldre kvinnor med i serien där särskilt den ena framställs med både bra och dåliga sidor. Hon deltar så småningom i en strid mot en medlem ur den ”onda” sammanslutningen Akatsuki, och besestrar honom. Det noga specificerade skönhetskrav som ofta vilar över kvinnor i västerländsk populärkultur¹⁶⁶ är, om inte försvunnet, så åtminstone med utrymme för variation här. Dessutom finns utrymme för kvinnor som passerat fertil ålder att delta i samhället: de sitter i rådet, de strider och de kan till och med inneha rikets viktigaste befattning. Tsunade döljer visserligen de kroppsliga effekterna av sin ålder, men de övriga två gör det inte.

Karaktärernas framställning i bild lämnas till stor del opåtalad, vilket är brukligt för de ickerepresentativa tecknen. Brottet mot den västerländska koden om vithet och blondhet som godhetsmarkörer, samt den oberördhet med vilken Tsunades och övriga kvinnors utseende behandlas ger signaler om nya sätt att förhålla sig till representation. Frånvaron av kommentarer om utseende är dock inte helt oproblematiskt. Att (kvinnors) utseende inte hela tiden diskuteras och reageras på, kan ge intrycket av att dess betydelse är liten. Det kan också tolkas som att det är så självklart att det inte behöver påtalas. Frånvaron av tal gör att frågan förpassas helt till de ickerepresentativa tecknen, som, vilket jag nämnt ovan, tolkas mer

¹⁶² Brown 2004, 58, 66; Greven 2004, 129.

¹⁶³ Perkins 2000, 88-92; även Sjö 2007, 106.

¹⁶⁴ Herbst 2004, 38. Se dock Studlar 2001 för en genomgång av hur Tom Cruises kropp framställs i bild.

¹⁶⁵ Lehman 1993, 63

¹⁶⁶ Van Zoonen 2003 (1994), 17.

Både män och kvinnor, goda och onda, avbildas gärna i extrem närbild, vilket ger en känsla av intimitet och närhet. Användningen av perspektiv skiljer sig däremot något åt, grodperspektiv används till exempel i en scen då den (manliga) läraren Iruka skäller på barnen.¹⁵⁷ Hans ansikte i närbild avbildat i grodperspektiv förstärker hans hotfullhet. När Tsunade avbildas ur ett grodperspektiv blir det istället en objektifiering av henne eftersom perspektivet får till effekt att hennes bröst nästan skymmer ansiktet.¹⁵⁸ Det perspektiv som ger Iruka pondus gör istället att Tsunade förlorar densamma, då fokus i bilden ligger på hennes bröst istället för hennes ansikte, och i förlängningen inte heller på det hon säger.

Märkligt nog tycks alla runt om Tsunade opåverkade av hennes företräden, även om hennes skönhet kommenteras i början, och vi får också veta att hon använder en sorts ninjutsu som får henne att se så ung ut trots att hon är i femtioårsåldern. Hon följer med tillbaka till byn efter viss övertalning, men behåller sin exponerande klädsel, och samtidigt börjar de unga flickninjorna klä sig mer utmanande. Vi förflyttas nu snabbt framåt ett par år i handlingen, och barnen har blivit 15-16 år. Flickorna som tidigare inte direkt skiljt sig från pojkarna vare sig i klädsel eller när det gäller stridsvilja, har nu extremt korta kjolar, toppar som framhäver bysten och stövlar eller andra skor med klackar istället för de sandaler som pojkarna fortfarande använder. Avbildningen av flickorna blir nu också aningen annorlunda, liksom Tsunade tecknas de numera ibland i "sexualiserade" vinklar, det vill säga perspektiv som exempelvis fokuserar på en stjärt som döljs av en kort, tajt kjol.¹⁵⁹ Det är också nu som deras arbetsdelning blir tydlig, Tsunade är en av världens skickligaste medicinska ninjor, hennes enorma fysiska styrka omtalas men kommer inte till användning efter att hon blir hokage, huvudninja. Hon måste ju nu stanna i byn eftersom den behöver henne.¹⁶⁰

En sexualiserad framställning av aktiva kvinnor har av många feministiska forskare tolkats som ett sätt att förminska deras aktivitet.¹⁶¹ Om kvinnornas erotiska attraktivitet understryks antyds att de trots sin aktivitet är (i första hand) sexuellt tillgängliga (för män). Den subjektivitet de vunnit genom att agera, döljs av att deras kroppar objektifieras. Andra menar emellertid att fokus på kvinnans kropp i aktiva och våldsamma sammanhang skall ses som ett ifrågasättande av stereotypa förväntningar på kvinnor och män; sexigheten och våldet

¹⁵⁷ Kap 154 s 8.

¹⁵⁸ Kap 157 s 6.

¹⁵⁹ Kap 347 s 19.

¹⁶⁰ kap 367 s 9.

¹⁶¹ Inness 2004, 8-9; Sjö 2007, 101.

män; kvinnor, oavsett hårfärg, tecknas generellt som utstrålande lugn och behärskning, även i svåra situationer. Detta betyder inte alls att de saknar känslor, men de lyder order och finner sig i sitt öde i högre grad än pojkarna och männen. Sättet kvinnor tecknas på gör också att de framställs som mindre rörliga än männen.

I seriens början har barnen kläder som inte har några tydliga genusmarkörer. De flesta av de vuxna ninjorna, män som kvinnor, har på sig en sorts uniform. Alla kläder är lätta att röra sig i, om de är åtsittande exponerar de ändå inte sexualiserade kroppsdelar som bröst eller stjärtar, och alla har en sorts sandaler som sitter fast ordentligt på foten. Det finns en mängd olika frisyrier, både korta och långa, men inte heller här ser jag något mönster utifrån genus.¹⁵⁴

Vissa av pojkarna är fantastiskt vackra, flickorna är söta men deras utseende är mindre varierat. Detta är intressant eftersom maskulinitet i en västerländsk kontext ofta tar avstånd från femininiserad skönhet hos män.¹⁵⁵ Varken barn eller vuxna har synliga muskler, alla är mycket slanka även om de uppenbarligen är mycket starka.

I kapitel 156 blir vi första gången presenterade för Tsunade, och i och med detta förändras serien något. Tsunade är en kvinnlig ninja som lämnat byn, hon är en av ”de tre legendariska ninjorna”, de övriga två är Orochimaru, som alltså gått över till den onda sidan, och Jiraya, som från och med nu är Narutos tränare. Naruto och Jiraya söker Tsunade för att hon skall bli byns nya ledare, men det som är slående i presentationen av henne är ett par jättelika bröst som tycks vara på väg att falla ur det uringade linne och den öppna rock hon bär. Hon har också högklackade sandaletter istället för de sandaler som de lägre ninjorna bär. Klädseln med en öppen rock och högklackade sandaler bärs också av de övriga legendariska ninjorna,¹⁵⁶ men eftersom de är män blir effekten inte densamma. Den lösa rocken och träskorna verkar i mina ögon inte fullt lika praktiska i strid som overallerna och sandalerna som lägre ninjor bär, men ger ändå en sorts senior värdighet åt männen. Tsunade ger däremot, främst beroende på exponeringen av hennes bröst, intrycket av att bara vara halvklädd.

¹⁵⁴Jämför detta med högerextrema skinheads som rakar huvudet för att undvika att någon tar tag i håret under slagsmål, Fangen, 2003, 196.

¹⁵⁵Brown 1999, 27.

¹⁵⁶Männen har dock traditionella japanska träsandaler istället för de mer moderna sandaletter Tsunade bär. Jiraya har nättröja under rocken, Tsunade ett mycket uringat linne.

ögonfärg varierar. Ibland är försättsbladet i färg, och då kan man se att färgerna på hår och ögon verkligen täcker alla nyanser inklusive grönt och rosa.¹⁴⁴ Richard Dyer visar i *White* (1997) hur graden av vithet i skinn ofta används som en oskyldighetsfaktor.¹⁴⁵ Jag har i tidigare studier sett att hudfärgen i manga och anime ofta görs vitare hos flickor och vackra pojkar,¹⁴⁶ men så är inte fallet här. Graden av vithet varierar något på färgbilderna, den som främst utmärker sig här är den onde Orochimaru som med sin kritvita hud ser sjuk ut i jämförelse med de andras mer beiga hudton. I svartvitt, som serien normalt läses i, får samtliga anses vara vita med ett fåtal undantag. En mer mörkhyad person dyker oväntat upp i kapitel 408 och rappar (!) men besegras av Sasuke och försvinner ur handlingen lika snabbt igen.¹⁴⁷ Med sitt mörkare skinn bekräftar ”rapparen” den vithetsnorm som råder, och som innan hans inträde kunde ha förklarats som ett tecknartekniskt val utan ideologisk baktanke. Mannens hudfärg kommenteras inte, och inte heller de övrigas vita. Genom den stora majoritetens onämnda och oproblematiserade vithet, samt rappens konnotationer med afroamerikaner, görs mannen Annan och samtliga övriga blir vita. Mitt resonemang visar hur lätt det är att se vithet som något normalt, ”whiteness is only racial when it is ’marked’ by the presence of the truly raced, that is, the non-white subject”,¹⁴⁸ innan och efter den mörkhyade rapparens inträde är de övriga ”bara människor”.¹⁴⁹ Men som Kerstin Sandell visar sitter vitheten inte bara i huden utan också i en uppfattning om hur ”normala” ögon, näsor, bröst och så vidare skall se ut.¹⁵⁰ Att tro att människorna i *Naruto* var något annat än vita innan rapparens insteg är alltså självbedrägeri.

När det gäller hårfärgen, har blonda pojkar och män en tendens att vara mer rörliga och rebelliska, vare sig de hör hemma på den goda eller onda sidan,¹⁵¹ medan de svarthåriga utstrålar mer kontrollerat lugn.¹⁵² Att blondheten inte är en godhetsmarkör som Richard Dyer visar i sina exempel ur amerikansk film,¹⁵³ är alltså en skillnad jämfört med en västerländsk kontext. Å andra sidan finns, i *Naruto*, en naivitet hos de blonda, som saknas hos de mörkhåriga, detta överensstämmer med Dyers exempel. De här skillnaderna gäller endast

¹⁴⁴ Ovanliga hårfärger är inte förbehållet *Naruto* utan snarast standard i anime som oftare är färglagd se Napier 2005, 25.

¹⁴⁵ Dyer 2005 (1997), 126-142.

¹⁴⁶ Linderström 2006.

¹⁴⁷ Kap 408-415.

¹⁴⁸ Dyer 2005 (1997), 14.

¹⁴⁹ Dyer 2005 (1997), 3.

¹⁵⁰ Sandell 2003; Dyer 2005 (1997), 42.

¹⁵¹ *Naruto*, Jiraya, Deidara, Gaara är vithårig på seriesidor men har rödbrunt hår i färg.

¹⁵² Sasuke, Itachi, Orochimaru, Iruka, Shikamaru.

¹⁵³ Dyer, 1997 (2005) 58-63.

om både fiendens, hokagens och sin hjälparens skicklighet, alla tre är kvinnor.¹⁴⁰ Kanske är det Shikamarus utveckling som flickrädd pojke till heterosexuell man vi får följa, ett romantiskt intresse antyds så småningom mellan Shikamaru och Tenmari från Vindlandet. Hon är den som hjälper honom i den nyss nämnda striden och räddar hans liv.

Även om Shikamaru utmärker sig genom att överhuvudtaget kommentera flickor förekommer det sparsamt även hos andra; Naruto utbrister vid ett tillfälle ”even if she’s a woman I’m going to kick her ass”¹⁴¹ vilket antyder att ett moraliskt förbud för män att bruka våld mot kvinnor, ligger i skarp kontrast till synen på kvinnliga ninjas som jämbördiga med de manliga. Trots detta slåss Naruto med vad han tror är en flicka när han finner det nödvändigt i en strid,¹⁴² och kvinnor på fiendesidan dödas likaväl som män.¹⁴³

Det går inte att bortse från det faktum att flickorna så ofta förlorar sina matcher. I teorin behandlas pojkar och flickor lika, de får göra samma sorts prov och det pratas väldigt lite om att det skulle finnas någon skillnad emellan dem, samtidigt är det väldigt tydligt att flickorna faktiskt inte kan mäta sig mot pojkar. I den direkta representationen är de med andra ord jämbördiga, medan de i den indirekta visas vara sämre. Deras numerära underläge lämnas oförklarade men kan även ge intryck av att flickor och kvinnor inte är lika lämpliga eller skickliga som män i ninjayrket. Lösningen på detta är att de istället tar rollen som läkare, där kan deras skicklighet understrykas eftersom den inte kan jämföras med pojkarnas och männens, som istället ägnar sig åt stridsteknik. Det är på detta jag syftar då jag ovan skriver att arbetsdelning har *till syfte* att göra skillnad på män och kvinnor. Om män och kvinnor alltid agerar inom olika områden blir en jämförelse omöjlig och en devis om att män och kvinnor verkligen *är* olika kan upprätthållas.

9.2 UTSEENDE OCH FRAMSTÄLLNING

Serien är tecknad i svartvitt och nästan alla har vit hudfärg. Sent i serien (efter kapitel 408) tillkommer ett fåtal personer som tecknas med en mörkare hud. De bor enbart i ett av länderna, men den mörka hudfärgen är inte allmän i landet och kommenteras aldrig. Hår- och

¹⁴⁰ Kap 207 s 9.

¹⁴¹ Kap 158 s 10.

¹⁴² Kap 29 s 5.

¹⁴³ Kap 214 s 18.

förhållanden. Det är inte uttalat från början att kvinnor skulle ha någon särskild fallenhet för omsorg och läkekonst, men ändå ”råkar” de flesta flickor hamna där, samtidigt som nästan ingen av pojkarna gör det.¹³⁴ När flickorna väl kommer i strid är de dock både modiga och skickliga och besestrar den motståndare de tilldelats, dock besestrar flickorna sällan någon ensam på det som pojkarna gör.¹³⁵ De är med andra ord villiga att agera, men får sällan tillfälle och är i praktiken inte lika bra som pojkarna.

Kommentarer om att det skulle vara någon skillnad på pojkar och flickor är sparsamma, men de förekommer, nästan helt och hållet koncentrerat till en person, Shikamaru. Han är jämnårig med Naruto och de andra och beklagar sig när han två gånger lottas mot att slåss mot en flicka, ”I will not lose to a girl”¹³⁶, förklaringen till hans suck kan vara att han inte kan ta i på riktigt, ”a guy can’t go around hitting women”¹³⁷ eller möjligen att en seger mot en flicka inte räknas. Shikamaru säger sällan högt något om sin ovilja mot flickor och kvinnor, men som läsare får man dela hans tankar. Han är uttalat lat och tycker det mesta är jobbigt, sucken över att slåss mot flickor kan möjligen vara en suck över att behöva strida överhuvudtaget.

Shikamaru uttalar sin ovilja när han tillsammans med sin pappa får veta att den nya Hokagen är en kvinna. ”I hate women. They’re selfish and annoying [...] besides they think that they can boss us guys around... damn, I hate girls” (teckningen antyder att han tänker på några av flickorna i serien, som tecknats som monster med breda hånleenden och utstående, vita ögon). Pappan ser bekymrad ut, och säger ”men are no good without any women around [...] you’ll understand when you grow up.” Han går sin väg och säger skämtsamt (?) ”if I’m late, your mom’s gonna scold me.” Shikamarus ovilja mot flickor kan tolkas som en frustration över att han inte förstår flickor, eller som misogyni, men det faktum att han sällan uttalar sina tankar högt kan tyda på att han vet att de inte är *comme il faut*. När han sätts i ett lag ihop med en flicka har han till synes inga problem att samarbeta med henne, och när en flicka dyker upp och hjälper honom att besegra en fiende protesterar han visserligen lite lamt ”I can’t stand being protected by a woman”¹³⁸, men han låter henne ändå ta över striden och tackar henne efteråt.¹³⁹ Under striden, som också är mot en kvinna, tänker Shikamaru beundrande tankar

¹³⁴ Orochimarus hantlangares, Kabuto, fosterfar är läkare och han kan en del om läkekonst. De är de enda manliga medicinska ninjor som nämns.

¹³⁵ Kap 162-170; kap 264-279. Undantaget är Tenmari som diskuteras längre fram.

¹³⁶ Kap 106 s 19.

¹³⁷ Kap 107, s 3.

¹³⁸ Kap 213 s 10.

¹³⁹ Kap 214 s 19.

males with whom she stars [...] she is no challenge for 'the boys'”¹²⁸ Den här skillnaden mellan flickor och pojkar är också tydlig i tecknandet där flickornas strider mot flickor är lättare att följa än dem vi ser mellan pojkar. Det eventuella våld som används av flickor är tydligt och klart avbildat, till skillnad från strider där pojkar/män är inblandande och där ovanliga vinklar och kroppsställningar försvårar förståelsen av vad som händer.¹²⁹ Detta framställningssätt ger intrycket att pojkarna är rörligare och att deras tekniker är mer komplicerade.

Att flickorna klarar sig sämre är emellertid ingenting som påtalas och de får inga handikapp. I skolmiljö visar flickorna samma stridsvilja som pojkarna, men när det kommer till strid i verkligheten hamnar flickor och kvinnor ofta i bakgrunden. Detta beror ofta på att de inte är lika snabba att kasta sig in i strid som pojkarna, eller att de lyder en order att hålla sig i bakgrunden, vilket pojkarna sällan gör.¹³⁰ De följer här ett välkänt narrativ drag även i västerländsk (action) populärkultur där kvinnor och icke-vita män ”willingly relinquish their power so that young, white men can act autonomously, to everyones benefit”¹³¹ Flera av flickorna uttrycker också osäkerhet om sin egen förmåga, vilket pojkarna aldrig gör¹³² Först när alla andra möjligheter uttömts går flickorna in i strid.

Ytterligare en anledning till att kvinnorna inte deltar i strid är att de blir medicinska ninjor; av de kvinnor och flickor vi möter i serien ägnar sig alla de stora rollerna åt medicin. Med de medicinska ninjorna är det så att även om det bör ingå en i varje team måste de också till varje pris beskyddas eftersom de kan behövas för att sköta om skador i teamet, ibland även rädda liv. Genom ett sinnrikt drag hamnar flickorna och kvinnorna därmed i bakgrunden när det blir strid, och även om de uttrycker vilja att gå i strid, hindras de av lagets kapten med argumentet att de är så viktiga för laget att de inte kan riskeras.¹³³ Detta är ett exempel på hur arbetsdelningen skapar skillnader mellan män och kvinnor, utan att de behöver omtalas. Kvinnorna jobbar med medicin och omvårdnad och kan därför inte delta i strider. En möjlig tolkning är ett synsätt att män är umbärliga medan kvinnor inte är det, männen är ju så många fler. Om arbetsdelningen leder till skilda ekonomiska förhållanden, som Connell menar, är oklart eftersom pengar nästan aldrig omtalas, men helt klart skapar den skilda sociala

¹²⁸ Inness 2004, 12.

¹²⁹ Exempelvis kap 71 18, kap 205 s 18.

¹³⁰ Kap 13 s 14-Kap 24 s 3. Se också Kimmel 2000, s 154-155.

¹³¹ Gallagher 2006, 202.

¹³² Möjligt undantag Choji, som diskuteras längre fram.

¹³³ Ex kap 421 s 4

finns något att ta avstånd från, och därför blir det i vissa konstruktioner av maskulinitet och femininitet viktigt att understryka skillnader mellan män och kvinnor.¹²⁴ I *Naruto* ger en första läsning lätt intrycket att kvinnor och män framställs likvärdigt, men jag vill argumentera för att skillnaderna är ganska stora. Jag har därför studerat representationen av femininitet, för att därigenom belysa vad maskulinitet *inte* är. Kapitlen är disponerade på så sätt att jag först ger exempel ur materialet, tematiskt ordnade, och i slutet av varje kapitel sammanfattar med en teoretisk diskussion.

9.1. OCH VAD ÄR DÅ EN KVINNA?

Bland de människor vi träffar på i serien är en minoritet kvinnor eller flickor. I de tremannalag barnen delas upp i är det ofta en flicka och två pojkar, aldrig omvänt och flera lag består bara av pojkar. Bland de vuxna ninjorna är kvinnorna i minoritet, men de förekommer. Orsaken till flickornas numerära underläge är oklart, det kan vara så att färre flickor söker till skolan, men det kan också vara så att alla byns barn går där men att fler flickor misslyckas i en eventuell uttagning. Vi får veta att de måste nomineras av lärare till proven för att flytta upp en klass, och bara de som klarar sig bäst i tävlingarna går vidare. Att pojkarnas antal överväger får flera effekter. En är att det ges utrymme för en större bredd av beteenden hos pojkarna eftersom de helt enkelt är fler. Det fåtal kvinnor som förekommer blir lätt representativa för alla kvinnor, eftersom exemplen är färre. Eftersom serien till stor del handlar om barnens utbildning inom byns försvarsmakt, blir den kvinnliga frånvaron också ett tecken på att jobbet egentligen är pojkarnas och männens, ”with women absent or incapacitated, heroism - and effectively the dispensation of social justice of any sort - becomes the de facto province of men”¹²⁵

Pojkar ställs mot flickor i personliga strider, men flickorna förlorar nästan alltid.¹²⁶ Då pojkarna ständigt vinner kan devisen om överlägsenheten i den vita mannens kropp anses vara bekräftad.¹²⁷ Detta är vanligt i representationen av kvinnor även i annan populärkultur: Sherrie A Inness menar att aktivitet hos kvinnor bara tillåts fram till en viss gräns, ”the stereotypical heroine can be muscular, but not so much so that she presents a threat to the

¹²⁴ Faludi 2007; Connell 2009, 52-66.

¹²⁵ Gallagher 2006, 14, se även Sjö 2007, 125.

¹²⁶ Exempelvis kap 79, kap 74.

¹²⁷ Dyer 2005 (1997), 162.; Connell 2005 (1995), 54.

Cathexis förklaras av Connell i första hand som sexuell åtrå, men ordet har en vidare betydelse som också används av henne själv, *emotional detachment*,¹¹⁹ eller ”the construction of emotionally charged social relations with ’objects’ (i.e., other people) in the real world.”¹²⁰ Connell betonar särskilt att dessa känslor kan vara såväl fientliga som kärleksfulla, liksom fientliga och kärleksfulla på samma gång, ambivalenta. Sexuell åtrå i västvärlden idag, bygger, enligt Connell, på en idé om en dikotomisk könsordning definierad av ett motsatstänkande. Genom en heterosexuell hegemoni styrs i förlängningen också vilka relationer som *inte* antas vara sexuellt laddade, och därmed också vilka tänkbara känslor som påverkar olika förlopp.¹²¹ Även känslomässiga relationer som antas vara bortom sexuell åtrå har stor betydelse i genusskapandet, som relationen mellan förälder och barn.¹²²

I analysen av de teman jag funnit i min läsning av *Naruto*, har jag använt och inspirerats av Connells modell men med en bredare förståelse av vad de olika relationerna har för funktion. Jag har undersökt vad som görs i serien för att skapa skillnader mellan män och kvinnor som till exempel olika uppgifter, men också andra detaljer som har samma funktion, som attribut, stridstekniker och kläder. Istället för att enbart djupstudera maktrelationen mellan män och kvinnor, vidgar jag blicken till relationer som har med makt att göra som våld och styrka, samt diskuterar andra former av maktutövande. I avsnittet om känslor undersöker jag de känslor som uttrycks mellan personerna i serien, både av sexuell och platonisk art och diskuterar hur beskrivningen av olika känslouttryck kan skilja sig mellan olika genrer av populärkultur, samt vilka känslor som kan anses vara tillåtna att visa. En analys av hur ett begrepp som beskydd kan motiveras på olika sätt, hör också hit.

9. ATT VARA MAN ÄR ATT INTE VARA KVINNA

Maskulinitet kan bara finnas i relation till femininitet, och män bevisar ofta sin tillhörighet bland männen genom att ta avstånd från kvinnor.¹²³ För att kunna ta avstånd krävs att det

¹¹⁹ Connell 2005 (1995), 74.

¹²⁰ Connell 1998 (1987), 112.

¹²¹ Connell 1998 (1987), 112-113.

¹²² Connell 2009, 82-83.

¹²³ Bird 1996; Fundberg, 2003.

front mot Akatsuki, allt på grund av den vänskap som uppstått mellan människor som kommit i kontakt med Naruto.

Handlingen utvecklas från en ganska enkel berättelse om en ensam pojke som vill ha erkännande till en djup historia om mänsklig närhet som en förutsättning för godhet.

8. ANALYSMODELL

Enligt RW Connell är genus en struktur som ordnar all social samvaro. Denna struktur är mycket komplex, och för att förstå den föreslår Connell en trebent¹¹³ modell där de olika relationer som har att göra med produktion, makt och vad hon kallar *cathexis*, det vill säga känslomässig bindning, bidrar till att belysa den utifrån olika infallsvinklar.¹¹⁴ De tre ”benen” skall inte ses som fristående, utan är beroende av varandra.¹¹⁵

Med produktionsrelationer avser Connell den arbetsdelning som upprätthålls mellan män och kvinnor och den ekonomiska obalans detta skapar.¹¹⁶ Jag menar att en uppdelad arbetsordning med skilda uppgifter till stor del har som enda syfte att skapa och upprätthålla skillnader mellan kvinnor och män. Den ekonomiska diskrepansen som skapats är inte en logisk följd av arbetsdelningen, utan beror på den statusdiskrepans som finns mellan kvinnor och män.

Med maktrelationer menar Connell den strukturella underordning av kvinnor som präglar västerlandets genusordning. Connell menar att det motstånd mot denna underordning som förs fram inom feminismen ifrågasätter legitimiteten i den manliga överordningen, vilket i sin tur påverkar skapandet av maskulinitet.¹¹⁷ Men makt, och de sätt den uttrycks på, är central också i rangordnandet av maskuliniteter. Våld och hot om våld likaväl som icke våldsamma styrkedemonstrationer är ett sätt att manifesteras och även prova hållfastheten i maktstrukturer.¹¹⁸

¹¹³ I *Gender* 2002, lägger Connell till ytterligare en aspekt, den symboliska. Mitt resonemang utgår från Connells ursprungliga indelning, och jag låter det symboliska ingå i produktionsaspekten, vilket jag tycker är en bättre uppdelning, då de, som jag visar, är två sidor av samma mynt.

¹¹⁴ Connell 2005 (1995) 71-74.

¹¹⁵ Connell 1998 (1987), 116-117.

¹¹⁶ Connell 2005 (1995), 74; Connell 1998 (1987), 99-106.

¹¹⁷ Connell 2005 (1995), 74.

¹¹⁸ Connell 1998 (1987), 107-111.

Serien har fått sitt namn från pojken Naruto som när serien börjar är 12 år. Han är en oregelrig buspojke som är illa omtyckt i byn där han bor. Förklaringen till detta är att byn för 12 år sedan anfölls av en demon som dödade många människor, bland dem Narutos föräldrar. Byns beskyddare, den högsta ninjan, lyckades oskadliggöra demonen genom att låsa in den i den då nyfödde Naruto. Detta har hållits som en hemlighet av de vuxna i byn, i en förhoppning att barnen skall behandla honom utan fördomar, men istället har de vuxnas olust smittat av sig på barnen. Inte heller Naruto själv är medveten om sin relation till demonen när serien börjar, människors ovilja emot honom är obegriplig och han drivs av en dröm att en dag bli byns viktigaste ninja och att invånarna därmed skall respektera honom. Naruto är en mycket ensam liten pojke. Någon fosterfamilj nämns aldrig och den enda som verkar bry sig om honom är hans lärare från lågninjaskolan, Iruka.

Barnen i byn går i en ninjaskola, och inför examensprovet därifrån, då de skall bli lågninjur sätts de i grupper om tre och får en vuxen ledare. De skickas ut på mindre uppdrag som ett led i sin träning, och får så småningom genomgå olika prov för att få graderingar i sitt ninjaskap. Barnen specialiserar sig på olika tekniker, vissa mer fysiska, andra mer mentala, för att inte säga magiska. Förmågan att styra sin "chakra", sin inre energi, är det som ger teknikerna kraft.

En stor del av handlingen består av strider där deltagarna visar upp allehanda krafter och förmågor. Blod flyter, och det händer att människor dör. Död är dock inget som tas lätt på. Även "onda" människors beteende förklaras, och deras död beklagas och sörs av huvudpersonerna. Deras känslor inför det som sker ges stort utrymme, de är inga känslolösa våldsmaskiner.

Mitt under det sista provet dyker den onda Orochimaru upp och dödar i en strid byns ledare, Hokagen. Vi har redan förstått att de andra länderna i smyg håller på att bryta det fredsfördrag som finns emellan dem, motiven är än så länge oklara. När serien fortsätter bryter det ut ett krig, orsakat av den onda sammanslutningen Akatsuki, som eftersträvar världsherravälde genom splittring av de olika ländernas pakter med varandra. Eftersom stor misstänksamhet råder mellan länderna är det inte så svårt. Naruto fungerar under hela den här tiden som en person med kraft att få människor att förändras (till det bättre) vilket påtalas flera gånger. Utan honom hade krig i full skala redan rått, nu lyckas länderna istället hålla någorlunda enad

kulturell kompetens.¹¹¹ I fallet med manga är en av dessa tolkningskompetenser övervinnandet av svårigheten att bläddra och följa handlingen från höger till vänster istället för tvärtom. Ofta används en stiliserad tecknarstil som gör att personerna, för en läsare van vid andra tecknarstilar, vid en första anblick ser likadana ut, och symboler för känslouttryck skiljer sig i viss mån från dem som används i västerländsk bild(serie)konst. Allt detta medför att mangan kan tyckas obegriplig vid en hastig överblick, något som då av en okunnig läsare kan tolkas som att den *är* obegriplig och förvirrande. Som jag skrev inledningsvis är emellertid all tolkning ett resultat av erfarenhet och (kulturell) kompetens. För hundra år sedan ansågs kunskap om grekisk mytologi vara en del av allmänbildningen, kunskap som behövdes för att tolka en bildkonst som ofta anspelade på just grekisk mytologi. Idag är det få som vet vem *Europa* var/är. På samma sätt är det med moderna bilder, en viss förkunskap krävs för att tolka dem rätt. (Rätt i det här sammanhanget betyder att tolka dem på det sätt som bildens skapare avsett). Min erfarenhet är att barn uppfattar dessa koder och tecken mycket snabbt; exempelvis ritade mina barn, som mycket små, ögonfransar på flickor men inte på pojkar. Detta var något de uppfattat från ett bildspråk som presenterats för dem men som ingen ”lärt” dem. Jag misstänker att en del av mangans popularitet (i väst) kommer sig av att den kräver en kompetens som många vuxna saknar, men som snabbt fångats upp av en yngre generation som tittade på anime som *Pokémon* och *Sailor Moon* på helgmorgnarna när föräldrarna sov.

DEL II: ANALYS

7. GRUNDHANDLING *NARUTO*

Naruto utspelar sig i en fantasyvärld som ganska mycket liknar ett Japan någon gång i förmodern tid, men där moderniteter som blytlås och videor presenteras vid behov. I området finns ett antal länder som gränsar till varandra och i flera av dessa länder finns en ”dold by” där *shinobis* (ninjor) utbildas. Dessa shinobis är landets militära makt. Den skickligaste ninjan, den dolda byns ledare, eller *kage* (skugga), har alltså en stor makt, och är på många sätt en del i landets styre (en skuggregering). ”But it’s not that the villages rule the country, they merely stand equally with the country’s government.”¹¹²

¹¹¹ Gledhill 2003 (1997), 360-361, 374- 376; Jenkins 2006, 119-120.

¹¹² Kap 9 s 16.

ständig repetition, kopierar och skapar genus i vårt dagliga liv.¹⁰⁷ Jag har därför också valt att beskriva karaktärerna i serien som människor eller personer istället för som figurer. I läsningen framstår de som människor, och eftersom jag menar att de även fungerar som exempel för skapandet av genus hos levande människor anser jag att ordvalet kan försvaras.

Att förstå populärkultur som en både refererande och reproducerande faktor när det exempelvis gäller värderingar eller genuskonstruktioner, skapar vissa praktiska problem. Hur skall vi förstå *vilka* värderingar det är som reproduceras, och på vilket sätt? Med andra ord, hur skall språket *populärkultur* tolkas? Mycket av den media som erbjuds barn, kan läsas som en sedelärande berättelse med tydlig sensmoral,¹⁰⁸ men gäller det all media, och är sensmoralen det enda som har betydelse?

The problem is to know how we may locate "messages" within a story. Should we take particular actions, and say that they are being offered as exemplars? Or particular things said? Should we focus on how things "turn out" in the end? Do we need to look to see "whose side" the strip is on, and how would we know?¹⁰⁹

Jag menar att när det gäller överföring och skapande av värderingar är alla dessa frågeställningar relevanta, men i olika grad och på olika nivåer. Det som huvudpersonerna gör och säger, det vill säga de representativa tecknen, är de som lättast uppfattas vid en snabb genombläddring av mediet, men de är också lättast för läsaren att värja sig emot eftersom de är så uppenbara. Ju mer subtila tecknen är desto svårare är de att se, och därför är vårt kritiska sinne inte alltid alert. De värderingar som överförs kanske inte därför är de som man först skulle tro. Exempelvis är *Naruto* ganska våldsam, men frågan är om våldet är det som stannar hos de unga läsarna eller om det är något annat, mer subtilt, som till exempel hur männen hanterar sina känslor.

I tolkning av populärkultur bör också hänsyn tas till vilken genre av det handlar om, menar många cultural studies forskare. Beträktaren läser av om det är en såpa, en deckare eller en romantisk komedi som visas, och tolkar sedan tecknen utifrån de särskilda regler som gäller för genren.¹¹⁰ En tolkningskompetens inhämtas ur en kombination av vana vid genren och

¹⁰⁷ Butler 2002 (1999) 185.

¹⁰⁸ Janson 2008, 129-130, 135.

¹⁰⁹ Barker 1989, 11.

¹¹⁰ Gledhill 2003 (1997), 343-344, 351-358.

produktionsleden öppnade för kvinnor och homosexuella.¹⁰² Att media visar en större bredd i representationen av människor kan naturligtvis ha demokratiska skäl, men många forskare söker även bevis för att media av olika former, skall visa sig ha en funktion i den *socialisering* som sker i exempelvis genusskapande.¹⁰³ Det finns studier som antyder att stor konsumtion av media, och i synnerhet TV, gör att tittaren redovisar en syn på människor som snarare återger erfarenheter från såpoperor än personens ”vanliga” liv. Problemet är att resultaten är svåra att frikoppla från variabler som ålder och utbildning, och det är svårt att veta om respondenterna dras till TV eftersom det som visas stämmer överens med deras världsbild, eller om TV är orsaken till denna världsbild.¹⁰⁴

Med utgångspunkt i teorier om representation, blir emellertid dessa sätt att undersöka påverkan från populärkultur felaktigt ställda frågor. All representation ses då istället som tecken, som delar av ett språk. Tecknen används för att referera till objekt och begrepp vi har i vår omgivning, men är inte bara mimetiska, återspeglade; de *skapar* också nya förståelser. När ett begrepp får ett namn, en symbol eller ett tecken skapas samtidigt en definition på det som tecknet skall referera till, och det som tecknet *inte* skall referera till. Definitionen i sin tur ger upphov till nya förståelser genom sin representation.¹⁰⁵ Minns exempelvis mitt exempel ovan på tecknade serier som fått namnet *graphic novels* för att hålla avståndet till det förklenande ordet *comics* och de associationer som behäftats med begreppet.

Populärkultur ses i sammanhanget som ett språk, och om språk inte bara är mimetiska utan även skapar mening och maktpositioner, betyder det att populärkultur, sett som ett språk, är delaktigt i skapandet av dessa. Populärkultur, liksom all representation, måste då ses som både refererande och *reproducerande*.¹⁰⁶ Detta är väl i linje med Judith Butlers teorier om hur genus skapas. Butler menar att det hela tiden görs en kopiering, (eller en vägran till kopiering!) av genus, det är alltså andra (verkliga eller påhittade) människors representation av exempelvis maskulinitet som är vägledande i skapandet av nya genuskonstruktioner. Om det enligt Judith Butler inte finns något “originalgenus” finns heller ingenting att “distort”. *Däremot*, menar jag, spelar populärkulturens karaktärer roll när vi, som Butler menar, genom

¹⁰² D’Acci 2007 (2004) 376-377, 382-383.

¹⁰³ D’Acci 2007 (2004); Van Zoonen 2003 (1994), 34.

¹⁰⁴ Van Zoonen 2003 (1994), 35.

¹⁰⁵ Hall 2003 (1997), 17-29.

¹⁰⁶ Hall 2003 (1997) II; Nixon 2003 (1997); Gledhill 2003 (1997); Pollock 2004 (1990).

egentligen inte bör räknas som serier,⁹⁴ härur stammar det engelska begreppet graphic novel.⁹⁵ Om serier är dåliga är de alltså serier, om de är bra är de inte serier, så kan grunddevisen om att serier är dålig litteratur vidmakthållas.

Barn antas ha en dragning till det vulgära och sensationella istället för det subtila, och till enkla stereotyper istället för komplexa karaktärer.⁹⁶ De måste därför utbildas för att kunna tillgodogöra sig finkultur och konst. Oron över att populärkultur skall kunna skada barn (och andra lättpåverkade grupper som kvinnor och arbetarklass) har sin rot i uppdelningen av kultur i konst och populärkultur. Populärkultur, dit serier brukar räknas, är underhållning, och enbart underhållning. Där *konst* är uppbygglig, elitistisk, förfinad och svår, är underhållning hedonistisk, demokratisk, vulgär och lätt⁹⁷ och nära till hands ligger antagandet att om konst gör människor bättre gör populärkultur dem sämre. Huruvida antagandet stämmer har diskuterats och studerats lika länge som populärkulturen funnits med motsägelsefulla resultat.⁹⁸ Resultaten är svårtydda inte minst därför att populärkulturen är så spridd, vilket gör det omöjligt att finna kontrollgrupper som inte har någon kontakt med den.⁹⁹ Trots svårigheten att finna belägg för populärkulturens (skadliga) inverkan har den kritiserats från många håll. Inom feministisk forskning har kritiken bland annat riktat sig mot populärkulturens oförmåga att avbilda verkligheten på ett korrekt sätt. Det har menats att kvinnor i media framställs på ett sätt som de flesta kvinnor inte känner igen sig i. Kvinnorna i media är till att börja med underrepresenterade i förhållande till sin andel av mänskligheten (50 %), de arbetar inte, de är alltid mycket vackra, och ofta undergivna. Att kvinnor i media representeras på ett sätt som inte stämmer överens med verkligheten kallas av Liesbet van Zoonen för *distortion*.¹⁰⁰ Men, fortsätter van Zoonen, meningen med kultur och media är inte att enbart avbilda verkligheten, den skall också "reflect our collective hopes, fears and fantasies and perform a mythical function as well; finally, reality is not only an objective collection of things and processes, but is socially constructed in discourses that reflect and produce power".¹⁰¹ Att syftet med populärkultur inte är att avbilda någon tänkt verklighet, betyder inte att den inte skall undersökas och kritiseras. Som Julie D'Acci visar har ett media som amerikansk TV, efter kritik, förändrat sin representation av exempelvis kvinnor när

⁹⁴ Wolk 2007, 12.

⁹⁵ Wolk 2007, 61.

⁹⁶ Davies et al 2007 (2000), 479.

⁹⁷ Dyer, 2002 (1973), 6.

⁹⁸ Van Zoonen 2003 (1994), 17, 34-35; Radway 1991 (1984), 209-222.

⁹⁹ Hutchinson 2007 (1999), 70-71.

¹⁰⁰ Van Zoonen 2003 (1994), 30, Gledhill 1997, 346.

¹⁰¹ Van Zoonen 2003 (1994), 41, se även Gledhill 1997, 346.

6. CULTURAL STUDIES

Cultural studies är ett samlingsnamn för de akademiska discipliner som undersöker samtidskultur. Perspektivet är uttalat politiskt och vill belysa kultur som den fungerar i daglig användning,⁸⁹ och ”där frågor om makt, mening och identitet (eller motsvarande begrepp) står i fokus”.⁹⁰ Populärkultur har studerats utifrån hur den används av, i synnerhet, grupper med låg social status. Ett ”underifrånperspektiv” till skillnad från traditionell kulturkritik, där politiska frågor har setts som irrelevanta. Även andra studier av människor där en förment ”objektiv” kanon, eller livsstil, används som jämförelsematerial är vanliga inom cultural studies.⁹¹

Redan i ordet populärkultur ligger en konnotation om kultur som är spridd bland, och omtyckt av massorna, och både spridningen i sig och de lägre instinkter den antas rikta sig till, har gjort den misstänkt ur ett finkulturellt perspektiv. Joanne Hollows menar att föraktet för den här typen av ”enkel” kultur grundas i 1800-talets kritik mot masskultur. När industriell produktion användes till kultur blev resultatet standardiserat, att jämföra med konst där varje skapelse är resultatet av en unik konstnärs upplevelse. Eftersom masskultur enligt detta sätt att se på saken enbart framställdes av profithunger måste den tilltala de lägsta instinkterna hos folket för att sedan brukas utan ansträngning av passiva konsumenter som hade svårt att skilja på saga och verklighet.⁹² Till skillnad från bruket av finkultur som kan sägas kräva utbildning, intelligens och smak.

Tecknade serier ändrades i början av 1900-talet från att vara ett vuxenmedium till ett barndito, och kom så att granskas ur ett utbildningssyfte. I serier finns text som skall läsas, och när barn skall lära sig läsa bör de samtidigt introduceras till de ”stora författarna”, det vill säga till konsten, inte till den massproducerade underhållningen. Den syn på serier som ”dålig litteratur” som fortfarande finns kvar, har sitt ursprung här.⁹³ Den som inte läser serier, möjligen med undantag för strippar i dagspressen, missar den komplexitet både i ord och i bild som kan dölja sig i mediet. Eftersom serier räknas som dålig litteratur uppstår förvirring när ett seriealbum får bra kritik på kultursidorna. Inte sällan menar då recensenten att detta

⁸⁹ During 2001 (1993).

⁹⁰ Fornäs 2007, 11-12.

⁹¹ During 2001 (1993).

⁹² Hollows 2000, 71.

⁹³ Groensteen 2000, 30-34.

att jag inom uppsatsens ramar kan se en "female masculinity" som är en feminint kodad maskulinitet och en "masculine femininity" som betyder en maskulint kodad femininitet. Däremot använder jag inte i sammanhanget begreppen på det sätt som Judith Halberstam⁸⁵ gör där *female masculinity* syftar på kvinnor som lever med maskulint kodade attribut. De gör inte maskulinitet utan femininitet så länge de definierar sig/definieras som kvinnor.⁸⁶

Att frikoppla maskulinitet från män kan lätt bli problematiskt, menar jag. Eftersom ordet redan har en association till män och manlighet, antyds att det är något som egentligen hör till männen, även om syftet med frikopplingen är det rakt motsatta.

Problemet med mitt resonemang blir att låsningen vid kroppar blir total. Samma handling, det må vara idrottande, hämtning av barn på dagis eller akvarellmålning blir maskuliniteter eller femininiteter beroende på vem som utför dem. Det kan tyckas vara ett steg tillbaka att koppla beteende till kön, men min avsikt är inte att visa att män och kvinnor är särskilt olika varandra. Istället vill jag undersöka hur uppfattningar om, och förväntningar på kroppar skapar skilda ideal genom exempelvis populärkultur. Connell beskriver genus som "social practice that constantly refers to bodies and what bodies do, it is not social practice reduced to bodies."⁸⁷ Jag menar att kroppen har betydelse eftersom den *ges* betydelse, genus skapas med kroppen via gester och kroppsspråk. Modifieringar av kroppen, medelst träning, utsmyckning, plastikkirurgi etcetera, görs enligt genusstyrda mallar *för att få den att stämma överens med* ett tänkt genusuttryck. Men "rätt" kropp är också en förutsättning för att få tillåtelse att skapa de tänkta genusuttrycken utan alltför stora protester och bestraffningar från omgivningen.⁸⁸

Mitt användande av maskulinitet och femininitet på det här sättet betyder också att jag intar ett utifrånperspektiv, det vill säga jag studerar maskuliniteterna utifrån hur de representeras, inte utifrån hur de upplevs.

⁸⁵ Halberstam 1998.

⁸⁶ För ett liknande resonemang se Kimmel 2002, 266.

⁸⁷ Connell 2005 (1995), 71.

⁸⁸ Butler 2002 (1999) 178.

och inlärd beteenden. Det är just skapandet som är centralt, Butler kallar det performativitet, ”gender proves to be performative, that is, constituting the identity it is purported to be”.⁷⁹ Det finns ingen ursprunglig genusidentitet bakom de olika uttrycken för genus, den består istället av utförandet av de uttryck som annars antas vara dess resultat.⁸⁰ Det vi kallar maskuliniteter är något konstruerat, men det betyder inte att det är något illusoriskt eller konstgjort i motsats till verkligt och autentiskt. Butlers syfte är istället att visa att vissa former av genus framställs som verkliga och sanna, och därigenom stärker sin hegemoniska position.⁸¹ Med detta sagt ser jag ändå runt omkring mig ett samhälle som utgår ifrån en ”tvåkönsmodell” och använder begrepp som ”man” och ”kvinna”. Butler varnar för hur användningen av dessa begrepp skapar kategoriseringar som blir styrande för hur vi uppfattar människor,⁸² samtidigt blir det omöjligt att undersöka de maktstrukturer som skapas och upprätthålls genom kategoriseringar utan att definiera dem. Personligen ser jag inte dessa begrepp så problematiska som de förväntningar som läggs på dem. Även om jag i teorin håller med Butler om att själva indelningen av människor i två kön är en kulturell konstruktion,⁸³ är min utgångspunkt mer pragmatisk än filosofisk. Jag vill belysa hur de förväntningar som läggs på de tänkta könen blir begränsande och självuppfyllande. En studie som min, som lyfter fram visst ”avvikande” beteende som acceptabelt, bidrar då, enligt min förhoppning, till att visa att de ”biologiska” rollerna i själva verket är kulturella, det vill säga konstruerade.

Maskulinitet betecknar det som görs av män. De beteenden och attribut som betraktas som acceptabla för män kan antas ingå i den hegemoni som just där och då råder. De beteenden som inte accepteras av omgivningen är enligt min definition även de maskuliniteter om de görs av människor som uppfattas som män. Kvinnlig maskulinitet finns inte enligt den här definitionen. Det som görs av män är maskulinitet, det som görs av kvinnor är femininitet. Detta hindrar inte att vissa beteenden och attribut är feminint respektive maskulint kodade, utifrån våra erfarenheter av ett samhälle som har en könsstyrd arbetsdelning och en biologistisk syn på kön. Män som virkar gestaltar med andra ord, i mitt resonemang, en maskulinitet. Den är enligt Connells förklaringsmodell underordnad eftersom den är feminint kodad⁸⁴ och därmed ifrågasätter den strikta uppdelningen mellan mäns och kvinnors (arbets)uppgifter, men den är en maskulinitet. I ett ordklyvande resonemang kan alltså sägas

⁷⁹ Butler 2002 (1999) 33.

⁸⁰ Butler 2002 (1999) 33.

⁸¹ Butler 2002 (1999) 43.

⁸² Butler 2002 (1999) 1-9.

⁸³ Butler 2002 (1999) 10-11.

⁸⁴ Connell 2005 (1995) 78-79.

I en svensk kontext i det växande fältet maskulinitetsstudier finns bland andra Jesper Fundberg som redan presenterats. Richard Jonsson gör i sin avhandling en studie av maskulinitet bland på tonårspojkar i en högstadieskola i Stockholms förorter, *Blatte betyder kompis* (2007). Marie Nordberg undersöker maskulinitetskonstruktioner i kvinnodominerade yrken⁷⁵ och David Tjeder och Claes Ekenstam⁷⁶ undersöker hur maskulinitetsideal från det förra sekelskiftet har påverkat de nutida.

Arne Nilssons⁷⁷ studier om hur homosexuella män hittat utrymme för alternativa levnadssätt under perioder i Sverige då homosexualitet inte varit socialt accepterat understryker den betoning på sexualitet jag finner i svenska studier. Den tonvikt som läggs vid våld i de amerikanska, australiensiska och brittiska maskulinitetsstudierna är däremot inte alls lika tydlig i de svenska studierna jag nämnt. Detta kan ses som ett exempel på hur hegemonin kan se olika ut på olika ställen. En fråga som detta väcker är om Fundberg, Jonsson och Nordberg i sin forskning har upplevt mindre våld än Edwards, Hearn och Kimmel, om de ser mindre våld eller om det är så att våld helt enkelt inte är lika centralt i den svenska konstruktionen av maskulinitet.

5. MASKULINITET

I uppsatsen används begreppet maskulinitet för att beteckna de beteenden som finns hos människor som själva och/eller av andra uppfattas ha manligt kön.⁷⁸ Jag utgår från en konstruktivistisk syn på kön och vill argumentera för att det mesta av det som i vårt samhälle uppfattas som biologiska skillnader mellan två tänkta kön i själva verket är konstruerade utifrån våra förväntningar på de människor som antas inneha detta "kön". Enligt Judith Butler är de beteenden som kopplas till könen något som hela tiden konstrueras. Det finns inga ursprungliga och biologiska beteenden och praktiker, utan allt skapas utifrån förväntningar

⁷⁵ Nordberg 2005.

⁷⁶ Tjeder 2004; Ekenstam 1998.

⁷⁷ Nilsson 2005.

⁷⁸ Jag använder mig av begreppet *kön*. Som Judith Butler (2002/1999:11) framhåller, kopplas genus ofta till en föreställning om kultur och natur, där genus ses som något föränderligt som kan läggas på den ursprungliga, biologiska kroppen, naturen. Då jag i mitt resonemang förhåller mig till kroppen, ger ordet genus associationer till en abstraktion jag i sammanhanget inte är intresserad av. Emellertid används begreppet genus av Butler själv och även andra teoretiker som RW Connell, jag använder det när jag refererar till dem och betraktar termerna som utbytbara.

name not fixed character types but configurations of practice generated in particular situations in a changing structure of relationships.”⁶⁸ Frågan hur hegemonisk maskulinitet förhåller sig till exempelvis faderskap blir då svår att besvara.⁶⁹ Om den hegemoniska maskuliniteten istället ses som den modell som jag förstår den som, kan hegemonin både vara ett aktivt faderskap och ett frånvarande, allt beroende på tid och rum.

Bland Connells kritiker finns Stephen Whitehead, som menar att Connells hegemonibegrepp blir statiskt eftersom det förutsätter en hierarki där vita, heterosexuella män alltid står högst upp. Whitehead har alltså inte förstått att modellen är föränderlig och att Connell ger *exempel* på hur hon menar att hegemonin ser ut just nu. Whitehead kritiserar vidare teorin för att begreppet lägger för stor vikt vid strukturer och inte tar hänsyn till människors subjektiva handlingskraft och därigenom inte tillåter personlig agens och motstånd.⁷⁰ Jag menar tvärtom att motstånd och personliga handlingar hela tiden förändrar hegemonin. En hegemoni måste vara allmänt accepterad och ses som självklar för att fungera, och just genom att hela tiden förändras kan den hegemoniska maskuliniteten upprätthållas. Att se människor som både ”handlande subjekt och underordnade, inordnade i ideologiska maktstrukturer”⁷¹ är ett perspektiv som är genomgående i cultural studies med Hillevi Ganetz ord, och stämmer bra med min egen syn. Jag har för övrigt svårt att se personlig agens och motstånd *utanför* en struktur, motståndet måste ju riktas mot något.

Maskulinitetsforskning handlar ofta om våld,⁷² idrott⁷³ och om utrymmet för homosexuella män i den hegemoniska heterosexualiteten.⁷⁴ Connells modell är användbar i förklaringen till varför just dessa uttryck *för närvarande* är så centrala i konstruktionen av maskulinitet. Dessa uttryck är inte allmängiltigt nödvändiga, deras betydelse kan öka eller minska och andra komma till, vilket vi i viss mån ser i dagens samhälle. Teorierna är förvisso statiska så till vida att de förutsätter en hierarki, däremot är de beteenden eller grupper som placeras högst upp inte befästa för evigt.

⁶⁸ Connell 2005 (1995) 81.

⁶⁹ Hearn 2004, 58.

⁷⁰ Whitehead 2006 (2002) 91-96.

⁷¹ Ganetz, 2001, 92.

⁷² Hatty 2000; Kimmel 2002.

⁷³ Messner 2005.

⁷⁴ Edwards 2006.

beskriver är de icke-heterosexuella och de feminina; de som Connell exemplifierar som marginaliserade i brist på bättre uttryck är icke-vita och arbetarklass.⁶³ Den här uppdelningen kan vara svår att förstå, och uttrycks inte särskilt tydligt av Connell. Hon är emellertid inte ensam om att göra skillnad på diskriminering utifrån sexualitet å ena sidan och klass och ras/etnicitet å andra. Paulina de los Reyes och Diana Mulinari presenterar en genomgång av olika forskares förklaringar till skillnaden. Ekonomisk fördelning och dess koppling till klass och ras, men inte till sexualitet, förs fram, liksom de olika kategoriernas förhållande till samhällets normer. Klass och ras/etnicitet av olika slag kan alla uppfattas som liggande inom normen (så länge de accepterar sin underordning), medan andra sexualiteter än den heterosexuella inte gör det.⁶⁴ Jag menar att uppdelningen (i maskulinitetsfrågan) beror på skillnaden mellan kategorier som är tydligt märkbara och de som inte är det. I en vit, heterosexuell, medelklasshegemoni är andra etniciteter och klasser oftast lätt igenkänningsbara. De känns igen på utseende, sätt att tala eller andra (för det kulturellt tränade ögat) uppenbara skillnader. Sexualitet är emellertid inte nödvändigtvis direkt märkbar. Den måste därför hela tiden tydliggöras och gränssättas, härav Connells definition att de underordnade maskuliniteterna måste *domineras*. Det är viktigt att påminna om att Connell ger *exempel*. De marginaliserade maskuliniteterna är inte fixa, de är helt enkelt de maskuliniteter som i det normativa medelklasssamhället synliggörs som märkbart avvikande. Detta blir tydligt när människor som kan "passera" som en annan etnicitet, ser att de kan välja om de vill "räknas" eller inte.⁶⁵

Connells teorier om hegemonisk maskulinitet vidarebefordras ofta okritiskt.⁶⁶ Även om jag tycker begreppet är användbart kan det ändå diskuteras. Framför allt vill jag understryka att jag förstår Connells teorier som ett verktyg för att förstå *hur* vissa män tar/får makt på kvinnors och andra mäns bekostnad. De skall inte användas för att förstå vad maskulinitet *är*. När jag tar del av kritik mot Connells teorier tycks många ha gjort just det senare. Som Jeff Hearn visar, används begreppet ofta som exempel på en *typ*⁶⁷ istället för som en konfiguration av genusskapande, trots att Connell uttryckligen förklarar att det inte är så det skall användas: "I emphasize that terms such as 'hegemonic masculinity' and 'marginalized masculinities'

⁶³ Connell 2005 (1995) 80.

⁶⁴ De los Reyes & Mulinari 2005, 39-54.

⁶⁵ De los Reyes & Mulinari 2005, 94-96, 98.

⁶⁶ Nordberg 2000.

⁶⁷ En typ är enligt Richard Dyer den indelning vi dagligdags gör av människor utifrån exempelvis yrke, en enkel, lätt igenkännlig karaktärisering, med få drag. En snabb sortering. En stereotyp är också en enkel, lätt igenkännlig karaktärisering, men här reduceras personen till att bli enbart sin karaktär och dess Annanhet fixeras. Dyer 1999, 296-297; Hall 2003 (1997) II, 257-259.

svamp.⁵⁷ Själva konsumtionen av media i sig kan också vara ett uttryck för att ta sig egen tid, vilket uppmärksammas särskilt i samband med kvinnliga konsumenter.⁵⁸

4.1. RW CONNELL OCH MASKULINITETSFORSKNING

I forskningen om maskulinitetskonstruktioner är RW Connell en av dem som haft störst genomslag, hon är också den som myntade begreppet hegemonisk maskulinitet. Med hegemonisk maskulinitet menar Connell den ideala mansbilden som både män och kvinnor förhåller sig till och som förklarar mäns inbördes maktordningar.⁵⁹ I ett samhälle kan det finnas ett flertal hegemoniska maskuliniteter inom olika grupper,⁶⁰ och samma personer kan bekänna sig till olika ideal beroende på sammanhang. Ett bra exempel på detta är tränarna i det pojkfotbollslag som Jesper Fundberg studerade i sin avhandling *Kom igen gubbar* (2003). I omklädningsrummet ihop med pojkarna och övriga manliga ledare betonas vikten av att inte vara kärring, medan männen hemma i familjen talar respektfullt till sina fruar och deltar i planering av matinköp och andra hushållsgöromål.⁶¹ Den hegemoniska maskulinitet som männen förhåller sig till i omklädningsrummet är stark, tålig och framförallt icke-kvinnlig. I hemmet underhålls en annan mansbild, den av den närvarande pappan och jämställda partnern. Vilken av dessa två bilder kan antas vara den sanna för den enskilda personen? Är dessa män så förtryckta av kvinnokamp och feminism att de bara i omklädningsrummet ihop med småpojkar kan vara sitt rätta jag? Eller är den jämställda mannen deras riktiga identitet och snacket med pojkarna bara ett spel? Jag menar att båda är sanna. Vi påverkas av de olika miljöer vi rör oss i och kan känna oss som olika personer ihop med olika människor.⁶² Männen i Fundbergs studie iscensätter några av de hegemoniska maskuliniteter som lever sida vid sida i ett samhälle; de känner av vilken av hegemonierna som är den rådande just här och återskapar den genom sitt uppträdande.

Connell menar att hegemonin skapas genom att ta avstånd från underordnade och marginaliserade maskuliniteter. De underordnade maskuliniteterna i det samhälle Connell

⁵⁷ Perkins 2007 (2000) 89.

⁵⁸ Radway 1991 (1984), 87-96, 118, 220; Gledhill 2003 (1997), 378.

⁵⁹ Connell, 2005 (1995), 76-81.

⁶⁰ Connell & Messerschmidt 2005.

⁶¹ Fundberg 2003.

⁶² Se även Nordberg 2000.

Forskningen om manga är oftast inriktat på dess betydelse i det japanska samhället och förklaringar till hur den skall förstås i och ur en japansk kontext. Här finns förklaringar till varför de stora ögonen och det gula håret som vissa figurer har inte skall ses som ett Europakomplex, utan som en genrestil. De stora ögonen används för att uttrycka ett inre känsloliv, och de skilda hårfärgerna som ett sätt att skilja på figurer som annars är mycket lika varandra.⁵⁰ Ett annat vanligt tema är hur en syn på sexualitet och nakenhet i Japan som skiljer sig från den nordamerikanska avspeglas i manga och anime,⁵¹ den är med andra ord främst inriktad på att belysa och förklara *kodningen* av mangan. Det försök till avkodning ur en icke-japansk synvinkel som jag istället vill ägna mig åt hittar jag mycket lite av.

Akademiska studier om serier har gjorts av främst Thierry Groensteen, men även Martin Barker och Douglas Wolk.⁵² Scott Mc Cloud har gjort en grundlig genomgång om hur serier är uppbyggda och Will Eisner och Paul Gravett skriver om serier i allmänhet och har också berört manga.⁵³

Forskning om maskulinitet och dess representation i populärkultur är ett större ämne. Film- och TV-forskare började i samband med andra vågens feminism att intressera sig för framställningen av kvinnor i media.⁵⁴ Denna forskning fortgår,⁵⁵ och har fört med sig ett intresse för att även studera hur män och olika etniska grupper representeras.⁵⁶ Stuart Hall som presenterades i metodkapitlet är en återkommande referens i alla former av representationsstudier, liksom Richard Dyer som med sina studier av mäns representation ur exempelvis vithets- och sexualitetsperspektiv har varit tongivande.

Om jag saknar ett avkodningsperspektiv i mangaforskningen är det desto mer närvarande inom representationsforskningen, vilket kommer att diskuteras närmre i avsnittet om cultural studies nedan. Hur en människa representeras i media är en sak, hur representationen uppfattas och hur mediet används, är en annan. Konsumenten kan vara ironisk eller ouppmärksam, och suger inte nödvändigtvis åt sig det eventuella ”budskapet” som en

⁵⁰ Napier 2005, 25; Takahashi 2008; 122-127, Thorn 2004.

⁵¹ Ito 1994; Cornog & Perper, 2005.

⁵² Groensteen 2007; Barker 1989; Wolk 2007.

⁵³ McCloud 1995; Gravett 2004; Eisner 1996 (1990).

⁵⁴ Pollock 2004 (1990); van Zoonen 2003 (1994).

⁵⁵ Inness, 2004, Sjö 2007; D’Acci 2007 (2004), Herbst 2004; Crosby 2004.

⁵⁶ Dyer, 2005 (1997); Brown, 1999; Brown 2004; D’Acci, 2007 (2004); van Zoonen 2003 (1994), 17-18, Hall 2003 (1997) II; Hatty 2000, 163.

manga utifrån en japansk synvinkel, och söker förklaringar till den i japansk historia och kultur.⁴⁴

Frederik L Schodt är översättare och författare till *Manga! Manga!* (1986) och *Dreamland Japan* (1996). Han är inte akademiker och skriver om manga utifrån sina egna erfarenheter som läsare och översättare. Han har läst mycket manga och skriver också mycket om synen på manga i Japan. Däremot gör han inga analyser. Trots detta nämns han ofta som referens i sammanhang med andra mangaforskare.⁴⁵

När det skrivs om manga i en västerländsk kontext, är det oftast *shojo*, det vill säga flickmanga som avhandlas.⁴⁶ Att den intresserat en västerländsk publik och inte minst genusforskare är inte konstigt; flicksuperhjältar som räddar världen är inte vanliga i västerländsk populärkultur. Ännu mer iögonenfallande är kanske den så kallade genderbendergenren där läsaren möter karaktärer som av olika omständigheter valt eller tvingats till att leva som det motsatta könet, eller som byter kön regelbundet på grund av förtrollningar. Till shojo räknas också *boys' love* och *yaoi*, berättelser om pojkar och unga män som blir kära och har sex.⁴⁷ och dess motsvarighet *yuri* som behandlar flickor och kvinnor. En annan genre som väckt visst intresse är så kallade "lady's comics" det vill säga manga avsedd för vuxna kvinnor. Genren anses ofta i Japan vara "porr för kåta hemmafruar"⁴⁸ eftersom den har en del explicit sexuellt material, men genren handlar inte bara om sex, utan berör även annat som är centralt i vuxna kvinnors liv. Intresset för shojomanga är förståeligt, men forskningsfältet för *shonen*, pojk-manga är betydligt mindre. Kanske beror det på att shonenmanga ofta är äventyrsberättelser som kan antas skilja sig mindre från sina västerländska varianter än shojomangan med sina "nya" genrer. Megan Harrell⁴⁹ har emellertid, liksom jag, intresserat sig för maskulinitetskonstruktioner i pojk-manga. Även Harrell utgår från en japansk kontext, och jämför maskulinitetsidealen i manga med dem som är rådande i det japanska samhället idag.

⁴⁴ Allison, 2006; Grigsby, 1998; Thorn 2004; Ito 2002; Ito 2005; Cornog & Perper 2005; Takahashi 2008; Gravett 2004; Harrell 2007.

⁴⁵ Grigsby, 1998, 67, Ito 2005, 464.

⁴⁶ Grigsby 1998, Thorn 2008, Takahashi 2008.

⁴⁷ Linderström 2007.

⁴⁸ Ito 2002, 77.

⁴⁹ Harrell 2007.

Mangan är en del av en omfattande kulturimport från Japan, där även exempelvis musik, mode och film ingår, och där konsumenterna nästan uteslutande består av ungdomar.³⁹ Uppsatsen berör inte alls det japanska i mangan. Det går dock inte att bortse ifrån medvetenheten bland unga läsare om att mangan är en import och del av en uttalad ungdomskultur. Detta bidrar ytterligare till att placera uppsatsen i en intersektionell kontext.

4. TIDIGARE FORSKNING

Trots att manga och anime fått sådan spridning i Sverige på senare år, finns förvånansvärt lite svensk forskning om dem. En bidragande faktor till detta kan vara att serier generellt har låg status som kulturform.⁴⁰ Den enda avhandling som skrivits i Sverige om serier är Helena Magnussons *Berättande bilder. Svenska tecknade serier för barn (2005)*⁴¹ som, liksom titeln antyder handlar om serier skrivna i Sverige, även om hon har en kort passus i slutet om manga.

Utanför Sverige är forskningsläget ett annat, både i och utanför Japan har en hel del skrivits om manga på senare år. Den japanska forskningen är än så länge otillgänglig för mig eftersom den mestadels enbart finns tillgänglig på japanska. Många av de västerländska forskarna har kommit in på ämnet manga via studier i japanska eller asienstudier. Detta gäller exempelvis Susan Napier som tillsammans med Sharon Kinsella dominerar fältet, de är verksamma i Storbritannien respektive USA. Kinsella, med *Adult manga: culture and power in contemporary Japanese society (2000)*, har specialiserat sig på forskning om sociala trender som kopplar ihop ungdomar, media och subkulturer. Hon skriver om lolitakomplex och om den oro som väcks i (det japanska) samhället när pojkar anammar den gullighetstrend som slagit hårt i Japan och även spridit sig till väst.⁴² Napiers bok *Anime- from Princess Monoke to Howl's moving castle (2005)*⁴³ berör visserligen främst anime, men används också som en återkommande referens till kulturen i stort. Liksom de flesta andra, beskriver de anime och

³⁹ Kinsella 1997.

⁴⁰ Wolk 2007, 8, Groensteen, 2000.

⁴¹ Magnusson 2005.

⁴² Kinsella, 1998; Kinsella 2006.

⁴³ Napier 2005.

oenighet huruvida vissa kategoriseringar kan ”väljas bort”, eller om alla tänkbara maktaspekter måste tas hänsyn till. Jag förhåller mig, i likhet med de los Reyes et al, till intersektionalitet som en ”teoretisk ram för att analysera hur makt konstrueras”³³, men menar i likhet med Lykke att ”analysen baseras [...] på val av vissa maktassymetrier framför andra.”³⁴ Att påstå sig ha tagit hänsyn till alla tänkbara kategoriseringar i en analys blir framför allt positivistiskt, då det antyder att man har funnit alla kategoriseringar som finns. Samtidigt är bortväljandet en makthandling som riskerar att minska betydelsen av just det man vill belysa, samt hur ”olika fenomen konstrueras och transformerar varandra,”³⁵ vilket gör att en diskussion av vilka kategorier som använts är nödvändig.

Centralt inom intersektionalitetsforskning är att de olika kategorierna inte är något som tillkommer efteråt när identiteten redan är klar. De skall inte förstås som fristående, utan de är verksamma i själva skapandet av kategorin. Detta är inga insikter begränsade till intersektionalitetsforskningen. Genusforskare som RW Connell och Ruth Frankenberg har konstaterat att genus inte går att förstå om kategorier som ras, klass och sexualitet lämnas utanför.³⁶ Detta kan med Lykkes terminologi kallas implicita studier i intersektionalitet, till skillnad från de explicita som använder själva ordet intersektionalitet.³⁷ Begreppets bakgrund inom Black feminism har gjort att många av studierna har riktats mot grupper som ansetts missgynnade, eller underordnade utifrån en viss norm. Jag vill emellertid understryka min åsikt att forskning om de grupper som kan sägas falla inom normen kan vara nog så intressanta om det intersektionella perspektivet hålls väl synligt, det vill säga att grupperna inte okritiskt betraktas som norm, utan att de maktordningar som fört dem dit tas i beaktande.³⁸

I uppsatsen studerar jag hur maskulinitetskonstruktioner skapas utifrån föreställningar om kön, sexualitet, etnicitet och ålder. Jag diskuterar också hur frånvaron av kategorierna funktionshinder och klass skall förstås. Som ett bakomliggande tema i uppsatsen finns även ett annat perspektiv, nämligen mangans roll som maskulinitetsexempel i en ungdomskultur.

³³ de los Reyes 2003, 161.

³⁴ Lykke 2003, 59.

³⁵ Lykke 2005, 8.

³⁶ Connell 2005 (1995), 76; Frankenberg 2005 (1993), 9, 71.

³⁷ Lykke 2007, 135-144.

³⁸ Jag ser Robert Hamréns avhandling om Rotary, *Vi är bara några kompisar som träffas ibland. .Rotary som en manlig arena*, (2007) som exempel på en sådan studie.

en berättelse.²⁸ Dessutom drar vi slutsatser om vad som händer i tomrummet mellan två serierutor även om vi inte får se det.²⁹ Just de slutsatser som dras är viktiga eftersom de är en *tolkning* gjord av läsaren, och tolkningar styrs av tidigare erfarenheter och inläringar, även när de appliceras på nytt material. Det är viktigt att påminna sig att för att förstå sekvensen som upphovspersonen tänkt sig, krävs det att vi har samma uppfattning som denne om i vilken ordning bilderna skall ses. En bild av ett sjukt barn, en spruta och ett friskt barn får olika betydelse beroende på vilken ordning man ser bilderna i. I skriftkulturer skapas en hegemoni för sekventiell tolkning av den riktning som skrift läses i. Därför läses mangan från höger till vänster, istället för från vänster till höger, som västerländska serier.

3.1. INTERSEKTIONALITET

En utgångspunkt i tanken att olika kulturella koder skapar olika förståelser, är användbart i det intersektionella perspektiv som min uppsats har. Olika kulturyttringar betyder olika saker för olika människor, vilket i sin tur kan relateras till faktorer som klass, etnicitet och ålder. En studie av maskulinitetskonstruktioner med ett intersektionellt förhållningssätt innebär att undersökningen av strukturer vidgas. Istället för att bara innefatta kön, undersöks hur maktassymetrier baserade på föreställningar om kategorier, *intersect*, eller samverkar. Exempel på dessa kategorier är sexualitet, etnicitet, funktionshinder och ålder.

Intersektionalitetsbegreppet började användas i Sverige i början av 2000-talet efter att ha myntats i USA av företrädare för den så kallade "Black feminism". De amerikanska feministerna vände sig mot hur feminismen var alltför inriktad på vita medelklasskvinnors verklighet, och hur de som afroamerikaner sågs som undantag.³⁰ Liknande kritik mot svensk feminism har uttalats av bland andra Paulina de los Reyes och Diana Mulinari.³¹ I samband med att begreppet infördes på den svenska scenen utbröt en debatt om hur begreppet skall förstås.³² Samsyn verkar råda då det gäller att se intersektionalitet som det sätt på vilket identitetskonstruktioner skapas utifrån föreställningar om kön, klass, etnicitet och så vidare. Kategoriseringarna skall inte staplas på varandra, utan förstås i samverkan. Däremot råder

²⁸ Mc Cloud 1995 (1993), 73.

²⁹ Mc Cloud 1995 (1993), 66-69.

³⁰ hooks 2000, 1-17; de los Reyes & Mulinari 2005, 54-59.

³¹ de los Reyes 2002, Mulinari et al 2003, 13.

³² Lykke 2003; de los Reyes et al 2003; Carbin & Tornhill 2004; Lykke 2005.

Med utgångspunkt i detta gör jag en sammansatt tolkning av bild och ord. Bilderna är fulla av underförstådda meningar som tolkas, ibland kanske inte på det sätt som Kishimoto tänkt sig. Hall kallar den process som sker i tolkning för *kodning* respektive *avkodning*. Skaparen av verket kodar det utifrån de kulturella föreställningar han eller hon lärt sig, och tolkaren avkodar utifrån sina.²² Mitt syfte är inte att avkoda *Naruto* på det sätt som Kishimoto kodat den, utan jag gör en självständig avkodning utifrån min kulturella bakgrund. Hall kallar detta avkodning utifrån en ”omförhandlad position”.²³

I analysen tar jag hänsyn både till handling och hur personer och händelser framställs i ord och bild. Med detta menas exempelvis hur, och i vilka perspektiv personer avbildas. De tecken som kan tolkas i materialet är mer eller mindre tydliga för läsaren, Richard Dyer talar om *representativa* och *ickerepresentativa tecken*.²⁴ De representativa tecknen är de som är tydliga för betraktaren, främst det narrativa och det som uttalas i ord av seriens figurer. De ickerepresentativa tecknen är ljussättning, vinklar, musik och sådant som åskådaren inte alltid lägger märke till på ett medvetet plan, men som likväl ofta påverkar hur läsaren uppfattar situationen. En viktig aspekt här är vad som *inte* visas, *inte* sägs. Både de representativa och de ickerepresentativa tecknen talar till vår erfarenhet och vår kulturella kompetens, men tolkningen av de ickerepresentativa tecknen sker ofta intuitivt, vi bara ”vet” något. Den här snabba förståelsen används ofta i reklambilder, där produkten skall kopplas ihop med en viss sorts känsla.²⁵ Dyer visar i ett exempel ur en film på hur ikonografi, kläder, accessoarer, gångstil, får betraktaren att förstå att en person är gay²⁶ men detta är *förutsatt* att filmens skapare och betraktare delar samma åsikt om hur homosexuella rör sig, vilka kläder de har etcetera. Utan den kulturella kompetensen går tecknen betraktaren förbi.

Jag behandlar manga, som är tecknade serier i tidnings/stillbilsformat, och inte film. Det finns dock en likhet mellan medierna som är viktig ur tolkningssynpunkt. Film består också av enskilda bildrutor, men eftersom bilderna visas i så snabb följd, glömmer vi att vi gör en tolkning av tomrummet mellan bilderna när vi binder ihop den till en följd.²⁷ Scott McCloud beskriver hur vi gärna vill göra kopplingar mellan bilder som ligger på rad, eller i sekvens. Oavsett om bilderna har något samband eller inte skapar vi ett eftersom vi *vill* förstå dem som

²² Hall 2001 (1993), 509-510.

²³ Hall 2001 (1993), 516.

²⁴ Dyer 2002 (1977), 20; Peeters 2004.

²⁵ Van Zoonen 2003 (1994), 79-86; Easthope 1990 (1986), 45-49.

²⁶ Dyer 1999, 300.

²⁷ Lundemo 2008, 255.

har givit olika tider och olika platser vitt skilda betydelser av exempelvis svastikan och korset. Tecknen i sig har ingen betydelse, det är vår tolkning av dem som ger dem en. De olika tolkningarna vi gör utifrån vilken bakgrund vi har, grundas i vad Hall kallar *kulturella koder*.¹⁵

Hall visar vidare hur representation kan tolkas på olika sätt. Ett synsätt kommer ursprungligen från språkforskning, och kom att kallas semiotik. Man talar då om, till exempel populärkultur, som språk som kan läsas. Semiotiken intresserar sig för vad tecknen *betyder*, vad fenomen, som exempelvis en viss sorts populärkultur, säger om en grupp eller ett samhälle.¹⁶ Ett av problemen med den här inriktningen är att den lätt skapar distans mellan teoretikern och undersökningsobjekten. Det forskaren kommer fram till om tecknens betydelse kan vara långt från den betydelse som användarna ger dem.¹⁷ En annan ingång till att studera representationer är den som är inspirerad av Michel Foucaults tankar om diskurs, något som är mycket bredare än semiotikens ”språk”. Med denna utgångspunkt söker man maktstrukturer och kunskap istället för mening, och subjektet kan ges en central plats, istället för den lätt undanskymda inom semiotiken.¹⁸ Som Hall, visar, är de båda synsätten på vissa sätt parallella, och på andra bryter de av mot varandra.¹⁹ Gemensamt för båda är en konstruktivistisk syn på språk (och i förlängningen tecken), det är i namngivandet en mening skapas. Alla tecken är symboler, ett ord eller en bild är inte samma sak som föremålet det refererar till, men när föremålet eller begreppet refereras görs samtidigt en avgränsning till vad symbolen *inte* skall referera till. Till varje tecken hör en samling associationer, erfarenheter, fördomar och så vidare, det som inom semiotiken kallas myt och inom diskursteorin kallas just diskurs. Myten eller diskursen är skapad inom och av de kulturella koder som beskrivits ovan, och all denna underförstådda kunskap är det som gör att symbolerna fungerar i kommunikationen mellan människor.²⁰ Jag finner språkmetaforen tydlig och lättanvänd, men är i min undersökning mer intresserad av maktstrukturer än enbart mening. I likhet med exempelvis Stuart Hall och Christine Gledhill²¹ använder jag mig därför av båda synsätten, språkmetaforen i relation till ett fokus på maktanalys.

¹⁵ Hall, 2003 (1997), 21-24.

¹⁶ Hall 2003 (1997), 30-42.

¹⁷ Mörck & Petersson 2007, 177-178.

¹⁸ Hall 2003 (1997), 43-60.

¹⁹ Hall 2003 (1997), 62.

²⁰ Hall 2003 (1997), 25-30.

²¹ Gledhill 2003 (1997).

Serien började publiceras i Japan 1999,¹¹ och är pågående. Ett problem med detta har varit att mitt material förändrats under arbetets gång. Händelser och personer jag bedömt som marginella, återkommer, seriens karaktär och tecknarstil förändras. Hishimoto har inte låtit sina hjältar vara tidlösa,¹² utan de växer och utvecklas som människor. Det stora materialet är av denna anledning nödvändigt, det är endast mot bakgrund av det som hänt tidigare som de nya avsnitten blir begripliga.¹³ Jag har också, trots svårigheterna det innebär, velat ha min analys så aktuell som möjligt, och har fortsatt läsa och tolka serien istället för göra begränsningen tidigt. Det sista kapitlet som ingår i min studie publicerades på www.onemanga.com den 20 augusti 2009.

3. METOD

Jag använder mig av textanalys i en vid bemärkelse, det vill säga jag läser även bilder som text. Texten är uppbyggd av tecken. När jag talar om tecken och text i denna bemärkelse är det inte begränsat till bokstäver på ett papper. Exempel på tecken kan vara ord, gester, miner, allting som människor mer eller mindre medvetet tolkar och som tillsammans skapar en förståelse. Stuart Hall visar i *Representations* att vi har mentala bilder av både konkreta saker som bord och abstrakta saker som kärlek, men även av sådant som egentligen inte existerar i sinnevärlden, som sjöjungfrur. Dessa mentala bilder är nödvändiga för att vi skall kunna kommunicera med varandra. En bakgrund i en gemensam kultur gör att vi tolkar tecken på ett liknande sätt, eftersom vi lär oss av det omkringliggande samhället hur tecknen skall tolkas, menar Hall. Tecknen får mening och betydelser av *koder*. Det mest uppenbara exemplet är de ord vi kopplar till olika begrepp.¹⁴ Alla som har studerat ett främmande språk har säkert vid något tillfälle upplevt förvirring när det ord man vill översätta finns som ett vidare eller smalare begrepp (till exempel engelskans *think* som kan betyda både tro och tycka, alternativt dess uppdelning av apor i *apes* och *monkeys*). Det blir då tydligt att språket är ett kodsysteem som påverkar hur vi tänker. Språk är emellertid inte begränsat till ord; gester, klädval, färgsymbolik, attribut etcetera hör också hit. Eftersom språk är skapade av människor har olika kulturer valt olika koder. Historia, litteratur, politik, religion och folkliga föreställningar

¹¹ <http://shonenjump.viz.com/manga/naruto/creator/> 20090809 kl 14.38.

¹² Jenkins 2007, 66.

¹³ Allen 2007 (2004)

¹⁴ Hall, 2003 (1997), 17-21.

förlängningen kunna förstå exempelvis vilka maskulinitetsideal som barn och unga i Sverige 2009 växer upp med.

2. MATERIAL

Materialet består av serien *Naruto* som dels finns utgiven på svenska och engelska i bokform, dels finns att läsa på Internet. Jag har valt *Naruto* eftersom den är så enormt populär. Enligt Bonnier Media förlag är *Naruto* en av de manga som säljer bäst i Sverige, och den är också den största mangaframgången någonsin i USA,⁸ På gratissajten <http://www.mangafox.com> och på <http://www.onemanga.com> listas *Naruto* som den mest lästa mangan.⁹ Materialet består av den version som finns på Internet på <http://www.onemanga.com>. Översättningen från japanska är här gjord av fans, det vill säga den är inte sanktionerad av något förlag, och den är på engelska. Ett flertal sajter finns som diskuterar översättning, och jag är därför lugnt förvissad om att inte alltför många felaktigheter slipper igenom. Skulle så vara spelar det ändå ingen roll eftersom eventuella felöversättningar är just vad som står de svenska läsarna till buds, och det är dem jag intresserar mig för. Hur en japansk publik (som läser originalet) uppfattar *Naruto* är inte intressant i uppsatsen. Frågor till ungdomar i min närhet har visat att den allra största delen av den manga de läser är just fanöversatt på Internet. Översättningen här är överlägset snabbare än den i tryck, dessutom billigare och ytterst lättåtkomlig. Eftersom serien i det forumet är på engelska är åldrarna på dem som läser något högre än den på svenska i bokform.

Naruto är inte en avslutad serie, det vill säga nya avsnitt läggs ut på Internet varje vecka. Tidningen *Shonen Jump* där *Naruto* publiceras i Japan kommer ut en gång i veckan, och för närvarande¹⁰ finns 460 kapitel översatta. Uppsatsens material består av kapitel 1- 460, cirka 9000 sidor. Jag har valt att själv räkna sidor och låta varje kapitel börja med sida 1. På så sätt blir det lätt att finna den rätta sidan om man söker serien på Internet.

⁸ <http://www.bonniercarlsen.se/Bocker/Manga/> 20090620 kl 13.35.

⁹ www.mangafox.com 20090723 kl 22.53; www.onemanga.com 20090723 kl 22.54.

¹⁰ Augusti 2009.

har *kulturell kompetens*.⁷ När en kulturföreteelse exporteras så som manga har gjort kommer publiken i exempelvis Sverige inte förstå allt och med all säkerhet misstolka en hel del. Min utgångspunkt är att jag inte i första hand intresserar mig för den japanska kontexten, utan den svenska. Jag kommer att förklara detta mer utförligt i metodkapitlet. Synen på genus, och hur olika människor kan förväntas/tillåtas bete sig kommer att diskuteras utifrån det samhälle som jag känner till, nämligen en svensk medelklassmiljö.

När jag valt *Naruto* som material är det som ett exempel på en kulturyttring. Det är inte serier i sig jag i första hand är intresserad av, utan manga som en mycket spridd del av en ungdoms- och nutidskultur. I denna, eller snarare dessa, kulturer ingår musik, mode, film, reklam, musikvideo och mycket annat. I min tolkning av *Naruto* har jag i åtanke att den kompetens jag besitter, inte nödvändigtvis är densamma som den som innehas av den främsta målgruppen till mitt material. Eftersom jag ser manga som en del av ett sammanhang som influerar och influeras av sin samtid, är forskning vad gäller andra kulturyttringar i högsta grad relevant. Då mitt primära intresse är maskulinitet, använder jag forskning som gäller representationer av män inom olika områden.

DEL I: TEORIAVSNITT

1. SYFTE

Mitt syfte är att studera maskulinitetskonstruktioner i en manga riktad till pojkar, *Naruto*.

För att uppnå detta syfte har jag undersökt hur män och kvinnor representeras, bildligt och narrativt, för att se om representationen av dem skiljer sig åt. Jag har vidare studerat vilka uttryck av maskulinitet som finns inom gruppen män, i syfte att undersöka om de resulterar i makthierarkier.

Jag studerar *Naruto* eftersom jag menar, och kommer att argumentera för, att populärkultur både säger något om, och påverkar det omkringliggande samhället. Ett bakomliggande syfte med min studie är därför att visa vilka uttryck just den här kulturformen tar sig för att i

⁷ Hall, 2003 (1997), 21-24, begreppet förklaras närmare längre fram.

INLEDNING

När mina barn var små, i mitten av 1990-talet, var de, som så många andra barn, mycket förtjusta i Pokémon och Sailor Moon. Mina första intryck var våld och flickor i utmanande klädsel, men när jag väl satte mig ned för att titta med barnen, tyckte jag om vad jag såg. Bortom de korta kjolarna och striderna fanns tuffhet och mjukhet i kombination hos både flickor och pojkar. Stora frågor avhandlades med både humor och allvar. Den tecknade filmen, anime, följdes i vårt hem av tecknade serier i bokform, manga, och som serieälskare blev jag så småningom nyfiken även på dessa, inte minst därför att barnen var så totalt uppslukade av dem. Jag fann spännande historier och oväntade genuskonstruktioner. Eftersom jag är intresserad av genuskonstruktioner och hur de samverkar med populärkultur, valde jag att skriva om just Pokémon och Sailor Moon i min B-uppsats i genusvetenskap. I C-uppsatsen utforskade jag maskuliniteter i så kallad *yaoi*, tecknade kärleksberättelser som utspelar sig mellan två pojkar, en genre som riktar sig till tonårsflickor. I min mastersuppsats vill jag istället undersöka hur maskulinitetskonstruktionen ser ut i manga som främst vänder sig till pojkar. Jag har valt en serie som är mycket populär i Sverige, *Naruto* av Masashi Kishimoto.

Manga och anime har under de senaste 15 åren fått en enorm spridning bland barn och unga, i Sverige. Försäljningssiffrorna på mangatidningar är höga¹ och de finns att låna på Stockholms stadsbibliotek². Dessutom finns en uppsjö av internetsajter där manga i översättning finns att läsa gratis, liksom anime på youtube.³ Forskningen har hittills varit sparsam, och mangan och animen har i media ofta behandlats som värsta sortens ”skräpkultur”⁴, även om kritiken på senare år blivit mer nyanserad.⁵ Det här betyder att mangan är något självklart för många barn och unga samtidigt som många vuxna inte vet vad det är.⁶

Perspektivet i min studie är svenskt. Serien tecknas i Japan, och vänder sig i första hand till en japansk publik. Vissa saker behöver inte förklaras för den som är hemma i en viss kultur, man

¹ Malmberg 2008; Ullberg 2007 B03.

² <http://www.biblioteket.se>

³ <http://youtube.com>; www.onemanga.com; www.mangafox.com

⁴ Blomkvist 2000, B03; Peterson 2000, 33; Johnson 2001, 50.

⁵ Johansson 2007, 24.

⁶ Ullberg 2007 B03.

NARUTO MON AMOUR. MASKULINITET I SHONEN MANGA

INLEDNING	2
DEL I: TEORIAVSNITT	3
1. SYFTE	3
2. MATERIAL	4
3. METOD	5
3.1. INTERSEKTIONALITET	8
4. TIDIGARE FORSKNING	10
4.1. RW CONNELL OCH MASKULINITETSFORSKNING	13
5. MASKULINITET	16
6. CULTURAL STUDIES	19
DEL II: ANALYS	23
7. GRUNDHANDLING <i>NARUTO</i>	23
8. ANALYSMODELL	25
9. ATT VARA MAN ÄR ATT INTE VARA KVINNA	26
9.1. OCH VAD ÄR DÅ EN KVINNA?	27
9.2. UTSEENDE OCH FRAMSTÄLLNING	30
9.3. OROCHIMARU, AKATSUKI AND THE BAD GUYS	35
9.4. BEHOVET AV ETT MÅL	36
9.5. DISKUSSION	37
10. MAKT OCH MAKTMEDEL	41
10.1. STYRKA	41
10.2. VÅLD	43
10.3. ÅLDER	45
10.4. FRÅNVARONS BETYDELSE	46
10.5. DISKUSSION	47
11. UTRYMME FÖR KÄNSLOR	50
11.1. KÄRLEK	51
11.2. HAT	52
11.3. BESKYDD	53
11.4. SEXUALITET	57
11.5. GRÅT	62
11.6. DISKUSSION	63
DEL III: AVSLUTANDE DISKUSSION	65
LITTERATURLISTA	70
INTERNETKÄLLOR	77
MATERIAL	77